

Monitor Wsnp

Achtste meting over de periode 2011

Utrecht/Den Haag 2012

Lia Combrink-Kuiters en Susanne Peters (Raad voor Rechtsbijstand)
Mark Vlemmings (Centraal Bureau voor de Statistiek)

Monitor Wsnp

Achtste meting over de periode 2011

Lia Combrink-Kuiters en Susanne Peters (Raad voor Rechtsbijstand)

Mark Vlemmings (Centraal Bureau voor de Statistiek)

ISBN: 978-90-5850-916-1

Dit boek is een uitgave van:

Wolf Legal Publishers (WLP)

Postbus 31051

6503 CB Nijmegen

Tel: 013-5821366

E-Mail: info@wolfpublishers.nl

www.wolfpublishers.com

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de door de Auteurswet 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De bij toepassing van artikel 16B en 17 Auteurswet 1912 wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopiëren, dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprorecht. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet 1912 dient men zich tevoren tot de uitgever te wenden. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

No part of this book may be reproduced without written permission from the publisher or author.

© L. Combrink-Kuiters, S.L. Peters & M. Vlemmings, WLP 2012

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	De Wsnp: ontwikkelingen sinds de zevende meting	7
3	Van aanvraag tot uitstroom: de cijfers	9
3.1	Aanvragen	9
3.2	Afwijzingen en niet-ontvankelijkverklaringen	10
3.2.1	Afwijzingen	10
3.2.2	Niet-ontvankelijkverklaringen	13
3.3	Instroom	13
3.3.1	Aantallen	13
3.3.2	Omzettingen van faillissement in schuldsanering	15
3.3.3	Kenmerken	16
3.3.4	Gegevens uit de 285-verklaring	18
3.3.5	Boedelinkomen en schuldenlast	18
3.3.6	Ontstaan van schulden en voortraject schuldsanering	19
3.4	Proces	22
3.4.1	Hogerberoepzaken	22
3.4.2	Lopende zaken	23
3.4.3	Bewindvoerders	24
3.5	Uitkomsten	29
3.5.1	Einduitkomst naar startjaar	29
3.5.2	Doorlooptijd	31
3.5.3	Faillissementen van rechtspersonen en natuurlijke personen	32
4	Beëindigde schuldsaneringen naar looptijd	35
4.1	Soorten beëindigingen	35
4.2	Beëindigingen met een schone lei	36
4.3	Beëindigingen zonder schone lei	37
5	Dwangakkoorden, moratoria en voorlopige voorzieningen	39
5.1	De drie Wsnp-voorzieningen binnen het minnelijk traject	39
5.2	Aantal toepassingen van de drie voorzieningen	39
5.2.1	Aantallen	39
5.2.2	Uitkomsten	40
5.3	Verschillen tussen de rechtbanken	43
5.3.1	Aantallen per rechtbank	43
5.3.2	Afdoeningswijzen per rechtbank	44

6	Het gerechtelijk akkoord	45
	6.1 Bewindvoerders met veel ervaring betreffende gerechtelijke akkoorden	46
	6.2 Resultaten van de enquête onder alle bewindvoerders	47
	6.2.1 Het gerechtelijk akkoord	47
	6.2.2 Tot besluit: mogelijke relevantie van de resultaten voor de praktijk	50
7	Uitdelingsonderzoek	51
	7.1 Schone lei en uitdeling	51
	7.2 Hoogte van de uitdeling	52
	7.3 Uitdelingspercentage	53
	7.4 Kenmerken die mogelijk van invloed zijn op de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage	53
	7.5 Kenmerken die mogelijk van invloed zijn op de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage in samenhang	55
	7.6 Conclusies van de uitdelingsanalyses	56
	7.7 Enquête onder bewindvoerders betreffende de uitdeling	56
8	Overige resultaten van de bewindvoerdersenquête: uitval en visie op taak en handelen	59
	8.1 Schuldenaren zonder schone lei	59
	8.2 Visie bewindvoerders op eigen taak en handelen	60
9	Samenvatting	63
	Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie	69
	Bijlage 2 Tabel behorend bij hoofdstuk 3	71
	Bijlage 3 Onderzoeksverantwoording CBS (betreft hoofdstuk 3 vanaf paragraaf 3.3 en hoofdstuk 4)	73
	Bijlage 4 Figuren en tabellen behorend bij hoofdstuk 5	77
	Bijlage 5 Figuren en tabellen behorend bij hoofdstuk 7	81
	Bijlage 6 Enquête onder bewindvoerders voorjaar 2012	85
	Bijlage 7 Overzicht inhoud en aanvullend onderzoek eerdere edities van de Monitor Wsnp	87

1 Inleiding

In augustus 2005 is de eerste Wsnp-monitor verschenen. Dit jaarlijks uit te brengen instrument heeft als doel de stand van zaken te rapporteren en de effectiviteit van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) kritisch te volgen. Deze wet, die sinds 1 december 1998 van kracht is en per 1 januari 2008 aanzienlijk is gewijzigd, bestaat uit een saneringsregeling, specifiek gericht op natuurlijke personen die in ernstige betalingsmoeilijkheden verkeren. Met de Wsnp wordt beoogd te voorkomen dat natuurlijke personen tot in lengte van dagen door schuldeisers achtervolgd worden wanneer zij in een problematische financiële situatie zijn terechtgekomen.

De Wsnp-monitor omvat een vaste kern van gegevens die jaarlijks geactualiseerd wordt, naast een aantal, per jaar wisselende, thema's. De onderzoeksagenda wordt in samenspraak met de begeleidingscommissie vastgesteld. In het najaar van 2011 is aan de onderzoekers van de Raad voor Rechtsbijstand, die vanaf de vorige meting verantwoordelijk zijn voor een substantieel deel van de rapportage, verzocht specifiek onderzoek te doen op het gebied van uitdelingen en gerechtelijke akkoorden.

Dit rapport vormt het resultaat van de achtste meting. Deze meting omvat de volgende onderdelen.

Allereerst wordt een update gegeven van de vaste set gegevens. Dit betreft:

- een beschrijving van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de Wsnp in het afgelopen jaar (hoofdstuk 2);
- het aantal aanvragen en afwijzingen van het meest recente jaar: in totaal en per rechtbank uitgesplitst (paragrafen 3.1 en 3.2)¹;
- een analyse van de gegevens uit de Centrale Database Schuldsanering (CDS; deze database bevat eveneens gegevens van de 285-verklaringen) van de Raad voor rechtsbijstand, Bureau Wsnp (paragrafen 3.3 tot en met 3.5), inclusief de ontwikkeling van het totaal aantal faillissementen en een onderzoek naar de verschillen tussen kortlopende en langlopende schuldsaneringen (hoofdstuk 4). Naast de gegevens uit de CDS zijn tevens de 285-verklaringen als onderzoekbron gebruikt;

¹ In tegenstelling tot de vorige editie is in deze monitor niet meer gebruik gemaakt van de handmatig per rechtbank aangeleverde gegevens, maar zijn de gegevens door mevrouw Elly Robberse (Landelijke Diensten Centrum voor de Rechtspraak) gegenereerd uit de onderzoeksdatabase van de rechtspraak (ODB). Dit geldt ook voor de gegevens ten behoeve van hoofdstuk 5. Alle cijfers van de voorgaande jaren in de meerjarenoverzichten van deze monitor zijn vervangen door de cijfers uit de ODB.

- het aantal dwangakkoorden, moratoria en voorlopige voorzieningen vanaf 2008, in totaal en van het meest recente jaar per rechtbank uitgesplitst, op basis van de gegevens die door het LDCR zijn verstrekt. Het betreft de aantallen verzoeken, toekenningen, afwijzingen, intrekkingen en niet-ontvankelijkverklaringen over 2011 (hoofdstuk 5).

Vervolgens worden de resultaten besproken van onderzoeken die betrekking hebben op het gerechtelijk akkoord (hoofdstuk 6), gevolgd door de onderzoeksresultaten op het gebied van de uitdelingen (hoofdstuk 7).

Een groot deel van resultaten zoals beschreven in de hoofdstukken 6 en 7 is afkomstig uit een enquête die in het voorjaar van 2012 onder bewindvoerders is gehouden. In hoofdstuk 8 worden de overige resultaten beschreven van deze enquête, zoals de redenen van uitval van schuldenaren uit de Wsnp, beleving van de eigen taak als bewindvoerder en de rol die bewindvoerders voor zichzelf zien weggelegd.

Omdat deze monitor een *update* vormt van de cijfers van de zevende meting, worden alleen de nieuwe gegevens en de eventuele trends beschreven. Informatie over de voorgaande jaren (vanaf 2008) wordt wel in een aantal tabellen en figuren weergegeven, maar niet opnieuw in de tekst beschreven.

2 De Wsnp: ontwikkelingen sinds de zevende meting

Pilot toevoegingen bewindvoerders

In 2011 is een pilot uitgevoerd waarin bewindvoerders Wsnp rechtsbijstand konden verlenen in Wsnp-gerelateerde procedures. Halverwege het jaar heeft de Raad voor Rechtsbijstand een tussenevaluatie uitgevoerd. Na afloop van de looptijd heeft een eindevaluatie plaatsgevonden. De (overwegend positieve) resultaten zijn voorgelegd aan het Ministerie van Veiligheid en Justitie. De Raad voor Rechtsbijstand heeft daarbij voorgesteld de werkwijze te continueren met enkele kleine beleidsmatige aanpassingen. Besluitvorming hierover zal eind 2012 plaatsvinden.

Aanpak multiproblematiek

Bewindvoerders Wsnp zijn ook betrokken bij het project 'Aanpak multiproblematiek'. Daarbij verlenen deze (en andere) beroepsbeoefenaren niet alleen rechtsbijstand om een concreet juridisch conflict aan te pakken, maar besteden zij ook aandacht aan het voorkómen en opheffen van onderliggende oorzaken. In alle gevallen is sprake van (verwacht) veelvoudig gebruik van gefinancierde rechtsbijstand of zijn er andere concrete aanwijzingen voor complexe problemen. Bewindvoerders Wsnp worden, vanwege hun expertise op dat gebied, alleen ingeschakeld indien er sprake is van financiële aspecten bij deze multi-problemen.

Griffierechten

Een wetsvoorstel om verdergaande aanpassingen in het griffierechtenstelsel door te voeren, is na de val van het kabinet Rutten ingetrokken.

Het belangrijkste gevolg voor de aanpak van problematische schulden is hiervan dat de inwerkingtreding van het zogenaamde Breed moratorium uit de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening, niet kon worden geïmplementeerd. Inwerkingtreding van dit instrument zou namelijk worden gekoppeld aan de aanpassing van griffierechten. Bij het ter perse gaan van deze Monitor is nog niet duidelijk of dit nieuwe instrument alsnog zal worden gelanceerd en, zo ja, hoe en wanneer.

Vergoeding bewindvoerders

Hoewel op het oog weinig schot zit in de eventuele vernieuwing van de vergoedingensystematiek voor bewindvoerders Wsnp, zijn achter de schermen wel degelijk belangrijke vorderingen geboekt.

De Wsnp: ontwikkelingen sinds de zevende meting

Zo stelde het Ministerie van Veiligheid en Justitie een concepttekst op voor een nieuwe algemene maatregel van bestuur (AMvB) en verzamelde de Raad voor Rechtsbijstand aanvullende gegevens over de haalbaarheid van de plannen. Naar verwachting zal de concept-AMvB in 2012 aan een aantal instanties en stakeholders ter consultatie worden voorgelegd.

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Op 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in werking getreden. De gevolgen hiervan voor de uitvoering van de Wsnp zijn nog niet duidelijk. Enerzijds is het recht op schuldhulpverlening nu beter verankerd in de wetgeving, anderzijds bevat de wet ook instrumenten waarmee burgers uit de schuldhulpverlening geweerd kunnen worden. Zonder een schuldhulptraject is de kans op toelating tot de Wsnp een stuk kleiner geworden. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bereidt een AMvB voor over de uitwisseling van relevante informatie tussen gemeentelijke schuldhulpverleners en diverse overheidsinstanties. Met het Ministerie van Veiligheid en Justitie en de Raad voor Rechtsbijstand wordt onderzocht in hoeverre vergelijkbare voorzieningen getroffen kunnen voor de uitvoering van de Wsnp.

Belangrijke uitspraak Hoge Raad

Op 24 februari 2012 heeft de Hoge Raad een opmerkelijke uitspraak gedaan inzake het vaststellen van de eindtermijn van een wettelijke schuldsaneringsregeling (LJN BV0890). Omdat deze uitspraak mogelijk gevolgen heeft voor de bewindvoerderspraktijk wordt er in deze monitor naar verwezen.

3 Van aanvraag tot uitstroom: de cijfers

3.1 Aanvragen

In 2008 is de Wsnp gewijzigd. In deze paragraaf wordt de ontwikkeling van het aantal verzoeken tot toelating tot de Wsnp vanaf 2008 in kaart gebracht. Daarnaast wordt voor deze periode de ontwikkeling weergegeven van het aantal afgewezen verzoeken tot toelating en het aantal niet-ontvankelijkverklaringen. Deze cijfers geven niet alleen inzicht in de toestroom, maar ook in de mate van toelating per rechtbank. Een afwijzing of een niet-ontvankelijkverklaring kan echter ook met de kwaliteit van de aanvraag te maken hebben.

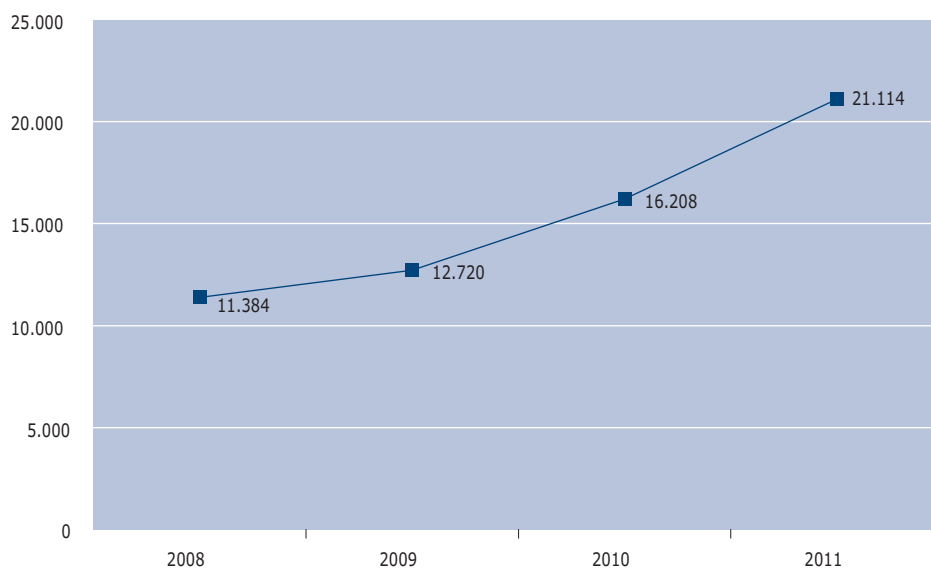
Het aantal verzoeken om toepassing van de Wsnp (aanvragen) is, sinds de vorige meting, opnieuw fors toegenomen tot een totaal van 21.114. Dit is 30% meer dan in 2010 en 85% meer dan in 2008. Ten opzichte van 2008 laat 2011 dus bijna een verdubbeling zien van het aantal verzoeken tot toelating tot de Wsnp. Een belangrijke reden hiervoor is de recessie.

Onder de aanvragen vallen ook de *pro forma* verzoeken die verplicht zijn bij de verzoeken om een voorlopige voorziening, een moratorium en een dwangakkoord (zie verder par. 5.2.1 voor de aantallen). Dit verklaart een deel van de stijging sinds 2008.²

In figuur 3.1 is te zien dat er sinds 2008 een continue toename is geweest van het aantal verzoeken tot toelating tot de Wsnp. Het aantal in 2011 was voor het eerst hoger dan dat in 2005, vóór de wetswijziging van 2008 (toen ruim 18.000).

² Voor andere mogelijke verklaringen wordt verwezen naar de Quick scan naar belemmeringen tot de toegang tot de Wsnp (L. Combrink-Kuiters en S. L. Peters, Utrecht 2011).

Figuur 3.1 Totaal aantal verzoeken tot toelating tot de Wsnp over 2008 tot en met 2011

Bron: ODB

In tabel B2.1 van bijlage 2 zijn de verzoeken tot toelating tot de Wsnp uitgesplitst naar rechtbank. Bij bijna alle rechtbanken was er in 2011 sprake van een toename ten opzichte van 2010.

Bij vier rechtbanken was de stijging in 2011 ten opzichte van 2010 sterk te noemen (ongeveer 70% of meer), te weten Rotterdam, Leeuwarden (bij deze twee rechtbanken is het aantal verzoeken ten opzichte van het jaar ervoor meer dan verdubbeld), Dordrecht en Maastricht. Bij vier rechtbanken was de stijging aanzienlijk (30 à 40%), te weten Assen, Den Haag, Arnhem en Alkmaar. Bij zes rechtbanken lag de stijging rond de 20%, te weten Roermond, Zutphen, Amsterdam, Middelburg, Utrecht en Almelo. Bij de overige rechtbanken was de stijging (zeer) klein.

3.2 Afwijzingen en niet-ontvankelijkverklaringen

3.2.1 Afwijzingen

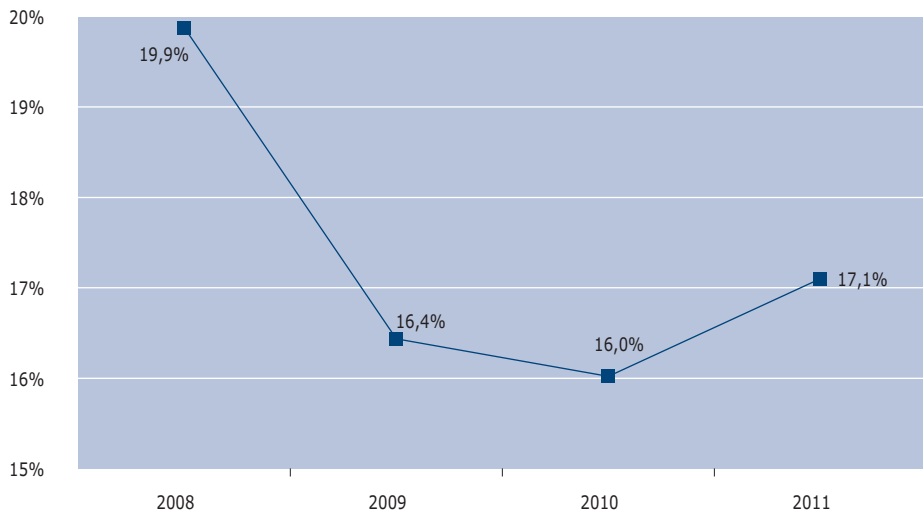
Het totale afwijzingspercentage van de verzoeken tot toelating tot de Wsnp was in 2011 iets hoger dan in 2010: 17,1% tegen 16,0%.³

De wetswijziging die per 1 januari 2008 van kracht werd, had als doelstelling de toegang tot de Wsnp te beperken tot die schuldenaren die er daadwerkelijk

³ Dit betreft de afdoeningen waarin inhoudelijk is beslist.

klaar voor zijn hun schulden te saneren. Dit houdt in dat ze zowel financieel als mentaal stabiel moeten zijn. De verwachting was dan ook dat het percentage afwijzingen zou stijgen.⁴ Dit leek aanvankelijk ook het geval te zijn. Voor 2008 was het afwijzingspercentage ongeveer 16%. Na 2008 is het afwijzingspercentage sterk gedaald. In 2011 is er weer een lichte stijging van het percentage afgewezen verzoeken waar te nemen.

Figuur 3.2 Afwijzingspercentage* aanvragen Wsnp over 2008 tot en met 2011

* Als percentage van de som van het aantal afwijzingen en toekenningen.
Bron: ODB

Per rechtbank

In tabel 3.1 staat het aantal afgewezen Wsnp-verzoeken en het afwijzingspercentage per rechtbank weergegeven.

De hoogste afwijzingspercentages in 2011 zijn te vinden bij de rechtbanken Arnhem, Dordrecht en Den Haag; rond de 30% van de Wsnp-verzoeken werd door deze drie rechtbanken afgewezen, met als koploper Arnhem. In 2010 waren de afwijzingspercentages eveneens het hoogst bij de rechtbank Arnhem. Amsterdam, Assen, Groningen, Leeuwarden, Roermond en Zutphen kenden in 2011 de laagste afwijzingspercentages (rond de 7%).

Over het algemeen is te zien dat de afwijzingspercentages per rechtbank over de jaren heen behoorlijk fluctueren. Bij de rechtbanken Amsterdam, Roermond en Utrecht is, in de loop der jaren, een dalende trend te zien van een relatief

⁴ Voor mogelijke redenen zie: L. Combrink-Kuiters en S.L. Peters. Quick scan belemmeringen toegang tot de Wsnp. Utrecht, 2011, p. 13-14.

Van aanvraag tot uitstroom: de cijfers

hoog percentage (rond de 30%) naar een relatief laag percentage (rond de 10%). Bij andere rechtbanken waren de afwijzingspercentages continu laag (Assen, Groningen, Leeuwarden, Maastricht en Zutphen), terwijl andere rechtbanken continu een hoog afwijzingspercentage kenden (Arnhem, Dordrecht en Den Haag).

Tabel 3.1 Afwijzingen Wsnp-verzoeken per rechtbank over 2008 tot en met 2011 in aantallen en percentage**

	2008		2009		2010		2011	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Alkmaar	57	19%	26	9%	43	11%	83	15%
Almelo	191	30%	143	30%	182	29%	202	21%
Amsterdam	262	25%	129	13%	89	9%	74	7%
Arnhem	207	32%	180	36%	207	31%	320	33%
Assen	20	6%	17	6%	43	12%	30	6%
Breda	106	13%	73	9%	219	18%	247	19%
Den Haag	314	32%	196	23%	314	25%	507	31%
Dordrecht	49	30%	20	22%	28	24%	62	28%
Groningen	40	9%	57	11%	40	6%	73	9%
Haarlem	66	14%	89	13%	120	14%	126	13%
Leeuwarden	11	4%	8	2%	20	5%	58	7%
Maastricht	98	11%	69	13%	59	13%	77	12%
Middelburg	48	12%	24	21%	28	10%	61	16%
Roermond	84	22%	32	11%	19	5%	31	8%
Rotterdam	198	30%	185	24%	167	21%	378	21%
's-Hertogenbosch	100	17%	115	21%	131	19%	145	20%
Utrecht	190	31%	110	23%	99	19%	98	15%
Zutphen***	14	4%	32	10%	26	5%	46	6%
Zwolle-Lelystad	132	11%	114	12%	195	14%	251	15%
Totaal	2.201	20%	1.636	16%	2.033	16%	2.882	17%

* Deze cijfers zijn gecorrigeerd ten opzichte van de cijfers die in eerdere jaren zijn gepresenteerd. Reden hiervoor is dat het afwijzingspercentage in eerdere jaren werd berekend aan de hand van het aantal intrekkingen. Omdat de registratie van het aantal intrekkingen over de verschillende rechtbanken heen niet consistent is gevoerd, is er echter voor gekozen om niet langer met dit aantal te rekenen.

** Als percentage van de som van het aantal afwijzingen en toekenningen. Omdat de toekenningen (maar niet de afwijzingen) bij een deel van de rechtbanken ook de omzettingen van faillissement naar Wsnp bevatten, is het percentage een lichte onderschatting.

*** Handmatige bijgehouden gegevens gebruikt.

3.2.2 Niet-ontvankelijkverklaringen

Sinds 2008 is er zowel absoluut als procentueel een enorme groei geweest in het aantal niet-ontvankelijkverklaringen (zie tabel 3.2). Dit hangt niet alleen samen met het beslissingsgedrag van de rechter, maar mogelijk ook met de kwaliteit van de aanvragen (incompletee aangeleverde dossiers).

Tabel 3.2 Aantal niet-ontvankelijkverklaringen per jaar en percentages van het totaal aantal verzoeken over 2008 tot en met 2011

Jaar	Aantal	Percentage*
2008**	247	2,2
2009	582	4,6
2010	803	5,0
2011	1.415	6,7

* Het percentage niet-ontvankelijkverklaringen is verkregen door het absolute aantal niet-ontvankelijkverklaringen te delen door het aantal aanvragen.

** Het aantal niet-ontvankelijkverklaringen in 2008 is afkomstig uit handmatige registratie.

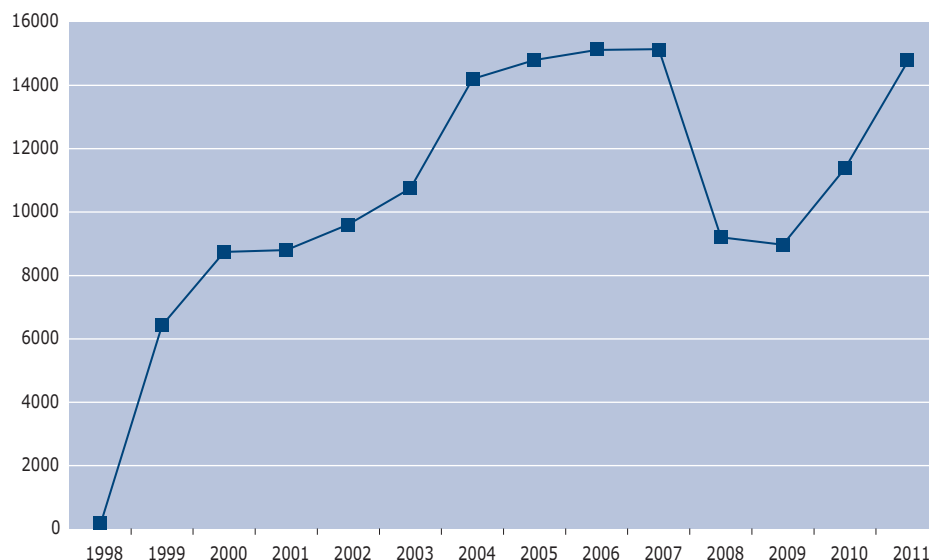
Bron: OBD

3.3 Instroom

3.3.1 Aantallen

In 2011 zijn door de rechter in totaal 14.722 schuldsaneringen uitgesproken, zo'n 3.340 meer dan in 2010. Hiermee zet de stijging, die sinds halverwege 2009 ingezet werd, stevig door. Na enkele jaren van minder schuldsaneringen is het aantal toelatingen tot de Wsnp weer terug op het niveau van 2004–2007.

Figuur 3.3 Aantal uitgesproken schuldsaneringen naar jaar van uitspraak

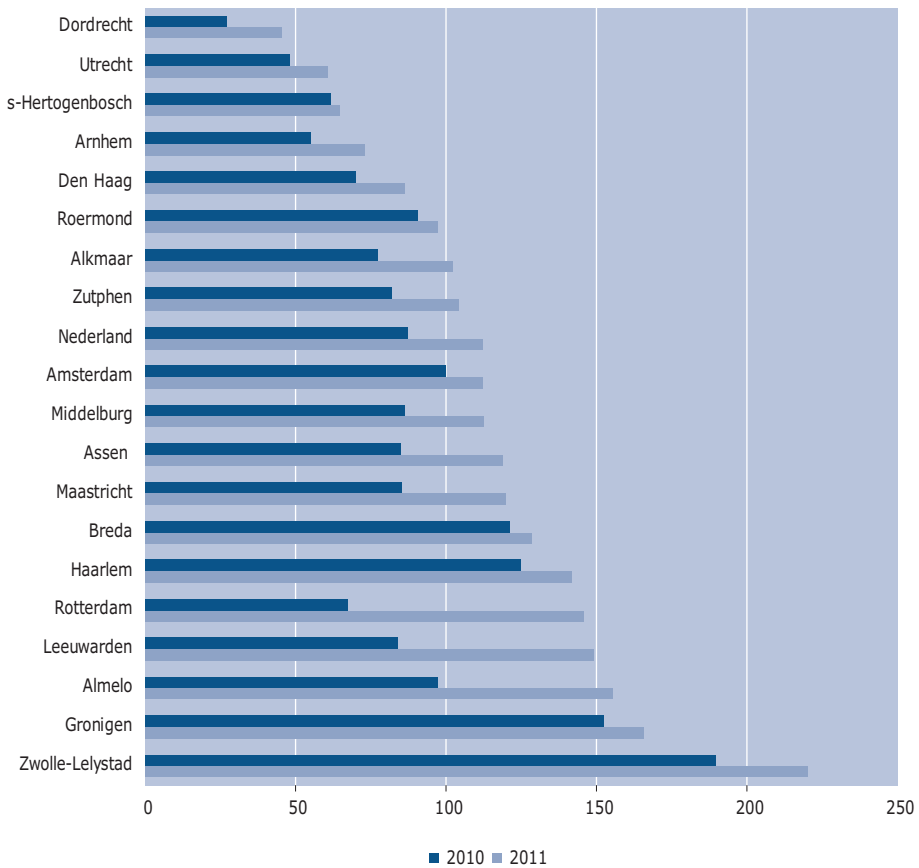
a) In het jaar 1998 werd er in 90 gevallen een schuldsanering uitgesproken.

Bron: CBS

Om het aantal uitspraken van de rechtbanken onderling met elkaar te kunnen vergelijken, wordt gekeken naar het aantal uitspraken per 100.000 inwoners van 18 jaar of ouder in het betreffende arrondissement. Figuur 3.4 laat zien dat de relatieve aantallen uitgesproken schuldsaneringen per arrondissement sterk uiteenlopen. In 2011 werden verreweg de minste schuldsaneringen uitgesproken door de rechtbank Dordrecht (45 per 100.000 volwassenen). Net als in de voorgaande jaren werden de meeste schuldsaneringen uitgesproken in het arrondissement Zwolle-Lelystad. Dit waren 220 per 100.000 inwoners van 18 jaar of ouder. Het arrondissement Rotterdam viel op, omdat het aantal uitgesproken schuldsaneringen fors is gestegen: van 67 uitspraken per 100.000 volwassenen in 2010 naar 146 uitspraken in 2011.

Voor heel Nederland kwamen in 2011 gemiddeld 112 per 100.000 inwoners in de schuldsanering terecht. Dat waren gemiddeld 25 uitspraken meer dan in 2010. Bij alle arrondissementen is het aantal schuldsaneringen toegenomen, maar de toenames verschilden wel sterk per arrondissement. Zo steeg het aantal in 's-Hertogenbosch het minst met nog geen 5%, terwijl Rotterdam (116%) en Leeuwarden (77%) de grootste stijging lieten zien.

Figuur 3.4 Relatief aantal uitgesproken schuldsaneringen per arrondissement en voor heel Nederland, 2010-2011

Bron: CBS, per 100.000 inwoners van 18 jaar of ouder

3.3.2 Omzettingen van faillissement in schuldsanering

Het aantal omzettingen van een faillissement in een schuldsanering kwam, in 2011 uit op 840 omzettingen. Qua aantallen lagen 2010 en 2011 hoog in vergelijking met de voorgaande jaren (zie tabel 3.3). Toch was het percentage omzettingen van het totaal aantal uitgesproken schuldsaneringen in 2010 en 2011 wel lager dan in 2009.

Tabel 3.3 Aantal omzettingen van faillissement in schuldsanering per jaar

	Aantal	Als percentage van het aantal uitgesproken schuldsaneringen
2005	609	4,1%
2006	598	4,0%
2007	535	3,5%
2008	481	5,2%
2009	641	7,2%
2010	789	6,9%
2011	840	5,7%

Bron: CIR (2005) en Raad voor Rechtsbijstand (RvR)

3.3.3 Kenmerken

Een schuldsanering kan betrekking hebben op een particulier of (ex-)ondernemer en op een enkele of dubbele boedel. Traditiegetrouw ligt de verhouding tussen de boedels van particulieren ten opzichte van (ex-)ondernemers ongeveer op 80% tegen 20%. Het aandeel boedels van (ex-)ondernemers was in 2011 lager dan in de voorgaande twee jaren. De verhouding tussen een enkele en een dubbele boedel is de afgelopen jaren vrijwel constant gebleven. Met een kleine 22% in 2011 lag het percentage bij de dubbele boedel net iets lager dan in voorgaande jaren. Een dubbele boedel is van toepassing bij een echtpaar dat gehuwd is in algehele gemeenschap van goederen of bij een geregistreerd partnerschap met een gemeenschap van goederen.

Tabel 3.4 Kenmerken zaken op boedelniveau, naar jaar van uitspraak (in %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal 2001-2011
Boedel							
Enkele boedel a)	77,4	77,4	77,1	77,4	77,4	78,2	78,2
Dubbele boedel a)	22,6	22,6	22,9	22,6	22,6	21,8	21,8
N (boedels)	12.329	12.365	7.490	7.308	9.275	12.067	108.669
Zaaksoort							
Ex-ondernemer	16,6	15,5	17,1	20,8	20,7	17,9	17,7
Particulier	83,4	84,5	82,9	79,2	79,3	82,1	82,3
N (boedels)	12.329	12.365	7.490	7.308	9.275	12.067	123.730

a) Dit gegeven wordt pas sinds 2001 geregistreerd
Bron: CBS

Tabel 3.5 toont enkele kenmerken van personen die dat jaar in de wettelijke schuldsanering zijn terechtgekomen. Gekeken naar de vorm van het huishouden⁵ blijkt dat het aandeel alleenstaanden dat in 2011 werd toegelaten tot de Wsnp met 39% praktisch gelijk is aan het jaar daarvoor. Het aandeel eenoudergezinnen is met nog geen 20% eveneens gelijk gebleven. Het aandeel personen deel uitmakend van de groep 'stel zonder kinderen' is met bijna 14% nagenoeg gelijk gebleven. Tot slot had 27% van de zaken betrekking op personen behorend tot de groep 'stel met kinderen'.

Tabel 3.5 Kenmerken zaken op zaakniveau, naar jaar van uitspraak (in %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Totaal 1999-2011
Huishoudensvorm							
Alleenstaand	39,7	38,1	38,8	38,2	39,3	39,4	36,0
Eenoudergezin	17,9	19,0	17,4	19,5	19,5	19,9	16,7
Behoort tot stel met kinderen	27,7	26,3	26,2	27,1	27,5	26,9	28,3
Behoort tot stel zonder kinderen	14,7	16,7	17,6	15,2	13,7	13,8	19,1
N (zaken)	3.436	1.879	3.128	3.920	4.994	6.296	32.828
Leeftijd							
18-20 jaar	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2	0,4
21-35 jaar	34,2	31,5	30,4	30,8	30,4	30,3	36,1
36-50 jaar	44,9	46,8	47,6	47,4	48,3	46,9	45,0
51-64	18,1	18,7	19,4	19,2	19,1	20,4	16,4
65 jaar en ouder	2,4	2,7	2,5	2,5	2,1	2,2	2,0
Gemiddelde leeftijd in jaren	41,1	41,6	41,9	41,8	41,9	42,1	40,4
N (zaken)	15.112	15.135	9.196	8.962	11.381	14.722	147.663
Sekse							
Man	49,8	49,0	50,3	51,8	51,6	50,2	51,5
Vrouw	50,2	51,0	49,7	48,2	48,4	49,8	48,5
N (zaken)	4.934	2.671	2.796	3.321	3.950	5.623	46.473

Bron: CBS

⁵ De vorm van het huishouden wordt op het niveau van de schuldenaar weergegeven, en niet op het niveau van een huishouden. Dit betekent dat een stel waarvan beide partners in de Wsnp zitten, nu tweemaal geteld wordt als 'deel uitmakend van een stel'. Reden is dat niet alle stellen die samen een huishouden vormen, eenvoudig en betrouwbaar genoeg onderscheiden kunnen worden.

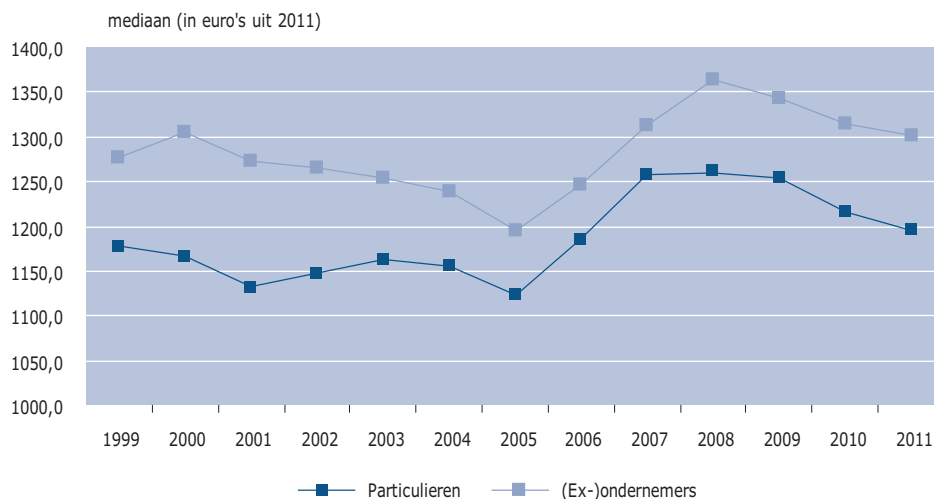
3.3.4 Gegevens uit de 285-verklaring

Bij de aanvraag van een wettelijke schuldsanering moet de schuldenaar een verzoekschrift indienen en een verklaring (volgens artikel 285, lid 1 van de Faillissementswet). Op deze zogenoemde 285-verklaring staan, onder andere, financiële gegevens van de schuldenaar, zoals diens inkomen, de hoogte van de schulden, gegevens over het ontstaan en de aard van de schulden en gegevens over de minnelijke schuldhelpverlening. In de volgende paragrafen worden enkele kenmerken afkomstig uit de 285-verklaringen besproken.

3.3.5 Boedelinkomen⁶ en schuldenlast⁷

In 2011 bedroeg het mediane⁸ inkomen per boedel in de schuldsaneringsregeling voor particulieren € 1.196 en voor (ex-)ondernemers € 1.301 (figuur 3.5). Voor beide groepen is sprake van een lichte daling. Met inflatiecorrectie is het mediane inkomen per boedel in de gehele periode 1999-2011 voor particulieren met 1,5% toegenomen en voor (ex-)ondernemers met bijna 2%. Gedurende deze hele periode bleef het inkomen van particulieren onder dat van de (ex-)ondernemers liggen.

Figuur 3.5 Mediane boedelinkomen (gecorrigeerd voor inflatie)

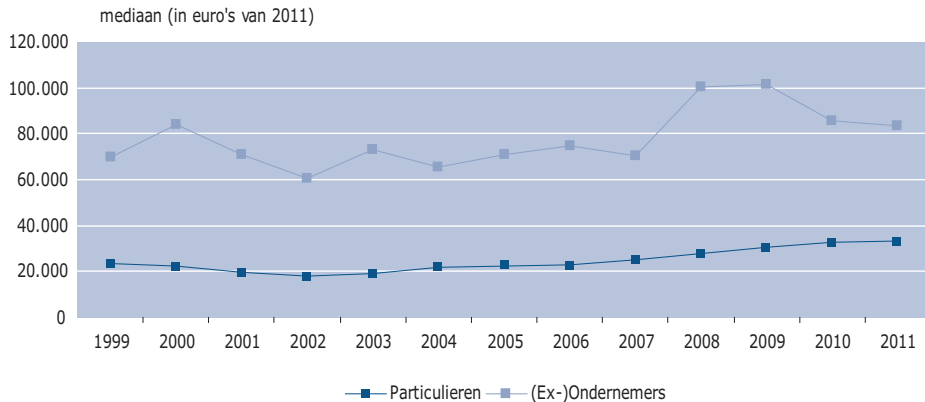

Bron: CBS, 285-verklaringen

- 6 Het boedelinkomen is het inkomen dat binnen één boedel valt. Bijzondere bijstand, kinderbijslag, studiefinanciering, uitkeringen op grond van de Wet tegemoetkoming studiekosten, huurtoeslag, pleegkindvergoeding, vangnetregeling, woonkostentoeslag, zorgtoeslag, toeslag kinderopvang/tegemeetkoming kosten kinderopvang en wezenuitkering vallen hier niet onder.
- 7 Het inkomen en de schuldenlast worden mogelijk te laag ingeschat. In sommige gevallen is het inkomen in de 285-verklaring namelijk niet het feitelijke inkomen, maar het (lagere) inkomen dat resteert na aftrek van de beslagen. Ook zijn niet altijd alle schulden opgenomen in de verklaring. Dit is het geval wanneer de verklaring is gebaseerd op alleen die gegevens die zijn geregistreerd in het minnelijk traject.
- 8 Hier is de mediaan (de middelste waarneming) als maat gebruikt. De reden hiervoor is dat het rekenkundig gemiddelde in dit geval minder betrouwbaar is vanwege enkele zeer hoge inkomens die dit gemiddelde sterk omhoog halen.

Bij particulieren is sinds 2002 de mediane⁹ schuld per boedel continu gestegen (zie figuur 3.6). In 2011 kwam het mediane schuldbedrag per boedel uit op € 33.100. Dit is een lichte stijging ten opzichte van 2010. Voor (ex-)ondernemers is de mediane schuldenlast sinds 2009 juist gedaald. In 2011 bedroeg de mediane schuld per boedel voor (ex-)ondernemers nog € 83.500.

Figuur 3.6 Mediane schuldenlast per boedel (gecorrigeerd voor inflatie)

Bron: CBS, 285-verklaringen

3.3.6 Ontstaan van schulden en voortraject schuldsanering

Het ontstaan van de schulden ligt bij particulieren duidelijk anders dan bij (ex-)ondernemers (zie tabel 3.6). In 2011 bleek een terugval in inkomen voor 85% van de (ex-)ondernemers de belangrijkste oorzaak van hun schulden te zijn. Dit percentage was wel iets lager dan in 2010. De overige drie mogelijke oorzaken bij (ex-)ondernemers die worden onderscheiden op de 285-verklaring vertonen geen opvallende ontwikkeling sinds 2007.

Ook bij particulieren is inkomensterugval in toenemende mate een belangrijke oorzaak geworden voor het ontstaan van de schulden. Andere belangrijke oorzaken zijn overbesteding en compensatiegedrag geweest.¹⁰ Ook deze oorzaken bleven vrijwel onveranderd ten opzichte van 2010. Overbesteding verloor als oorzaak aan importantie, terwijl compensatie de afgelopen jaren juist belangrijker is geworden.

⁹ Ook hier is gebruikgemaakt van de mediaan, om dezelfde reden als bij het inkomen.

¹⁰ Te veel uitgeven ter compensatie van psychische problemen. Dit kan zich uiten in verslaving aan bijvoorbeeld drank, drugs, gokken of in dwangmatige kooplust.

Tabel 3.6 Kenmerken van schulden (in %)

	Particulieren					(Ex-)ondernemers				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
Reden van schulden										
Echtscheiding	18,3	20,7	21,2	21,4	21,5	11,7	12,8	11,7	12,0	14,8
Inkomensterugval	48,7*	48,9*	52,8*	53,8 *	55,5*	84,3*	77,4*	88,1*	88,6*	85,4*
Overbesteding	43,4*	38,1*	36,3*	36,7 *	34,3*	16,2	17,2	16,1	14,0	15,2
Compensatie	29,0*	31,2*	35,6*	36,2 *	36,2*	16,8	17,5	15,2	16,0	17,5
N	1.911	2.344	3.014	3.843	4.766	197	274	461	700	755
Voorkomen schuldtypen die een weigeringsgrond kunnen vormen										
Boete voor verkeersovertreding	11,4*	4,7*	7,6*	6,5 *	7,1*	12,2	4,1	6,8	7,8	6,1
Boete als schadevergoeding	0,6	0,4	0,5	0,5	0,5	0,8	-	0,8	0,8	0,1
Boete voor misdrijf	2,1*	1,0*	0,6*	0,4 *	0,6*	2,3	0,5	0,8	1,0	-
Fraude	3,4	3,0	2,7	2,2	2,9	1,5	0,5	1,9	1,4	1,8
Belastingenschuld	24,3	23,1	24,8	21,8	23,4	36,6	30,6	31,1	27,2	32,2
N	841	2.388	3.252	4.178	5.331	131	389	618	733	900

* $p < 0,01$; is significant (Chi-kwadraattoets o.b.v. jaar van uitspraak)

Bron: CBS, 285-verklaringen.

Schulden die niet te goeder trouw zijn ontstaan in de 5 jaar voorafgaand aan het verzoek tot toelating Wsnp, kunnen een afwijzingsgrond vormen voor schuldsanering. Denk hierbij aan boetes voor verkeersovertredingen en misdrijven, schadevergoedingsmaatregelen en schulden ontstaan als gevolg van fraude. Indien de schulden ouder zijn dan de genoemde vijf jaar en de schuldenaar zijn leven gebeterd heeft, dan kan hij alsnog toegelaten worden. Deze schulden worden meegenomen in de regeling. Bij de schuldsaneringstrajecten die in 2011 van start zijn gegaan, heeft 7% van de particulieren en 6% van de (ex-)ondernemers openstaande schulden wegens één of meer boetes voor verkeersovertredingen. Daarnaast heeft 3% van de particulieren en 2% van de (ex-)ondernemers één of meer fraudevorderingen gekregen. Boetes voor misdrijven en boetes als schadevergoeding kwamen bij particulieren in ongeveer 0,5% van de gevallen voor. Bij (ex-)ondernemers was hiervan geen sprake. Tot slot had 23% van de particulieren en 32% van de (ex-)ondernemers die de Wsnp in 2011 instroomden belastingenschulden.

Tabel 3.7 bevat gegevens uit de 285-verklaring, onder andere over het minnelijk traject. Net als in voorgaande jaren werden in 2011 de 285-verklaringen nog altijd in verreweg het grootste deel van de gevallen opgemaakt door een instantie voor schuldhulpverlening of budgettering. Dit gold voor zowel particulieren (94% van de zaken) als voor (ex-)ondernemers (96%). Bij particulieren vertoont dit

percentage sinds 2008 een stijgende lijn. Tegelijk is het aandeel 285-verklaringen dat is opgemaakt door de dienst Sociale Zaken van de gemeente of het CWI bij particulieren afgenomen: van 20% in 2008 naar 2% in 2011.

Tabel 3.7 Overige gegevens uit de 285-verklaringen (in %)

	Particulieren					(Ex-)ondernemers				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
Instantie die verklaring opmaakte										
GSD/CWI	15,6*	19,7*	10,0*	8,2*	1,8*	9,7	8,0	5,9	5,6	2,5
Schuldhelpverlening/ budgetbeheer	81,3*	75,6*	84,0*	86,8*	93,5*	87,2	90,2	92,2	94,0	96,1*
Maatschappelijk werk	3,2	4,7	5,6	4,7	4,5	2,6	1,5	1,6	0,4	0,7
Onbekend	-	-	0,3	0,3	0,2	0,5	0,3	0,3	-	0,7
N	1.259	1.201	1.440	1422	1.697	195	326	374	267	284
Minnelijk traject gestart	78,7*	78,8*	88,2*	91,0*	88,3*	62,3*	60,3*	56,4*	67,7*	72,4*
N	2.153	2.706	3.282	4.201	5.375	276	443	638	793	918
Akkoord aangeboden in minnelijk traject	42,5*	51,2*	70,1*	68,0*	72,5*	26,8*	22,1*	34,5*	40,7*	61,5*
N	2.008	2.573	3.178	4.113	5.295	235	402	603	762	868
Doorverwezen door schuldhulpverlener naar:										
Maatschappelijk werk	7,1*	5,8*	6,9*	5,2*	4,7*	2,2	3,6	3,1	3,2	2,9
Huisarts	0,1	0,3	0,2	0,1	0,0	0,7	0,2	-	-	-
Verslavingszorg	0,7	0,7	0,6	0,7	0,6	-	0,2	0,2	0,8	0,5
Andere instantie	7,0	7,5	5,5	4,6	3,7	3,7	2,2	2,8	2,7	1,6
Niet verwezen	86,8*	87,9*	88,4*	89,3*	91,0*	94,9	94,4	94,8	93,3	94,9
Gebruikte voorzieningen										
Geen	49,5*	44,0*	37,2*	40,1*	38,4*	79,7*	83,1*	73,0*	68,9*	57,4*
Budgetbeheer	41,4*	47,2*	52,7*	50,1*	49,8*	13,8*	12,4*	19,3*	25,2*	30,0*
Budgettraining	2,3*	3,3*	4,0*	3,9*	4,4*	1,1	2,3	1,6	1,6	2,7
Budgetbegeleiding	20,9*	23,9*	26,8*	27,1*	24,0*	8,7	7,7	7,5	12,4	15,7*
Gesprekkenmodel	6,4*	7,5*	12,4*	11,1*	9,6*	4,3	3,6	6,9	5,5	6,2
N	2.153	2.706	3.282	4.201	5.375	276	443	638	793	918

* $p < 0,01$ (Chi-kwadraattoets o.b.v. jaar van uitspraak)

Bron: CBS, 285-verklaringen

Voorafgaand aan hun toetreding in 2011 tot de Wsnp heeft 88% van de particulieren en 72% van de (ex-)ondernemers een minnelijk traject doorlopen. De overige toetreders zijn direct de schuldsanering ingestroomd.

Na een stijgende lijn sinds 2007 van minnelijke trajecten bij particulieren, is dit percentage in 2011 licht gedaald. Bij (ex-)ondernemers was het omgekeerde het

geval. Hier daalde het percentage minnelijke trajecten tot en met 2009 juist, waarna het in 2010 voor het eerst weer ging stijgen en bleef doorstijgen in 2011.

Het aandeel Wsnp-zaken bij particulieren, waarbij tijdens het minnelijk traject een akkoord werd aangeboden, steeg in 2011 verder naar 73%. Ook bij (ex-)ondernemers bleef dit aandeel gestaag toenemen: van 22% in 2008 tot 62% in 2011.

In 2011 maakte 62% van de particulieren die toetraden tot de Wsnp gebruik van hulpmiddelen om de financiën weer onder controle te krijgen, een kleine stijging ten opzichte van vorig jaar. Bij (ex-)ondernemers werd veel minder gebruik gemaakt van hulpmiddelen (43%), maar ook hier is sprake van een stijging over de jaren heen. Zo maakte in 2008 nog maar 27% van de schuldenaren uit deze groep gebruik van hulpmiddelen.

Veruit het meest gebruikte hulpmiddel bij particulieren is budgetbeheer. In 2011 maakte de helft van de particulieren hier gebruik van. Daarnaast maakte een kwart van de particuliere sanieten gebruik van budgetbegeleiding. Binnen de groep van (ex-)ondernemers was budgetbeheer met 30% het meest populaire hulpmiddel. Voor budgetbegeleiding was er met 16% minder animo.

3.4 Proces

3.4.1 Hogerberoepzaken

Slechts in een klein deel van de zaken gaat een schuldsanering van start na een hoger beroep. In de periode 1998-2011 kwam dit in totaal 2.349 keer voor, wat neerkomt op 1,6% van het totaal aantal schuldsaneringen dat in deze periode werd gestart (zie tabel 3.8). In deze periode lag het aandeel hogerberoepzaken het hoogst in het ressort Arnhem (2,1%) en het laagst in het ressort Leeuwarden (0,7%).

Over de jaren heen valt op dat het percentage hogerberoepzaken in het ressort 's-Hertogenbosch is gestegen van 1,2% in 2006 naar 3,1% in 2011. Voor Nederland als geheel ging in 2011 1,5% van de schuldsaneringen van start na een hoger beroep.

Tabel 3.8 Start schuldsaneringen na hoger beroep per ressort en voor heel Nederland, over 1998–2011 (in %)

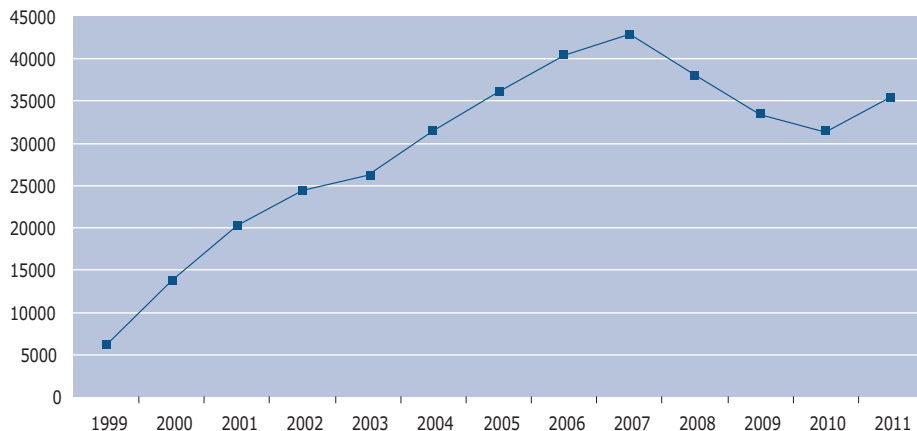
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Gemiddelde 1998-2011
Amsterdam	1,3	1,6	1,5	1,1	1	1,1	1,3
Arnhem	2,4	3,5	1,7	2	1,7	1,4	2,1
Den Haag	2,8	2,8	4,2	1,3	1,2	1,4	1,7
's-Hertogenbosch	1,2	1,9	1,6	1,5	2,7	3,1	1,6
Leeuwarden	1,4	0,8	0,2	1,1	0,7	0,3	0,7
Nederland	1,8	2,3	2,0	1,4	1,5	1,5	1,6

Bron: CBS

3.4.2 Lopende zaken

Tot en met 2007 nam het totaal aantal lopende zaken elk jaar toe (zie figuur 3.7). Sinds de wetwijziging van 1 januari 2008 worden er jaarlijks meer schuldsaneringen beëindigd dan uitgesproken.¹¹ In 2011 steeg het aantal openstaande schuldsaneringen echter tot bijna 35.500, wat 13% meer is dan een jaar eerder.

Figuur 3.7 Aantal lopende schuldsaneringen op peildatum 31 december 2011

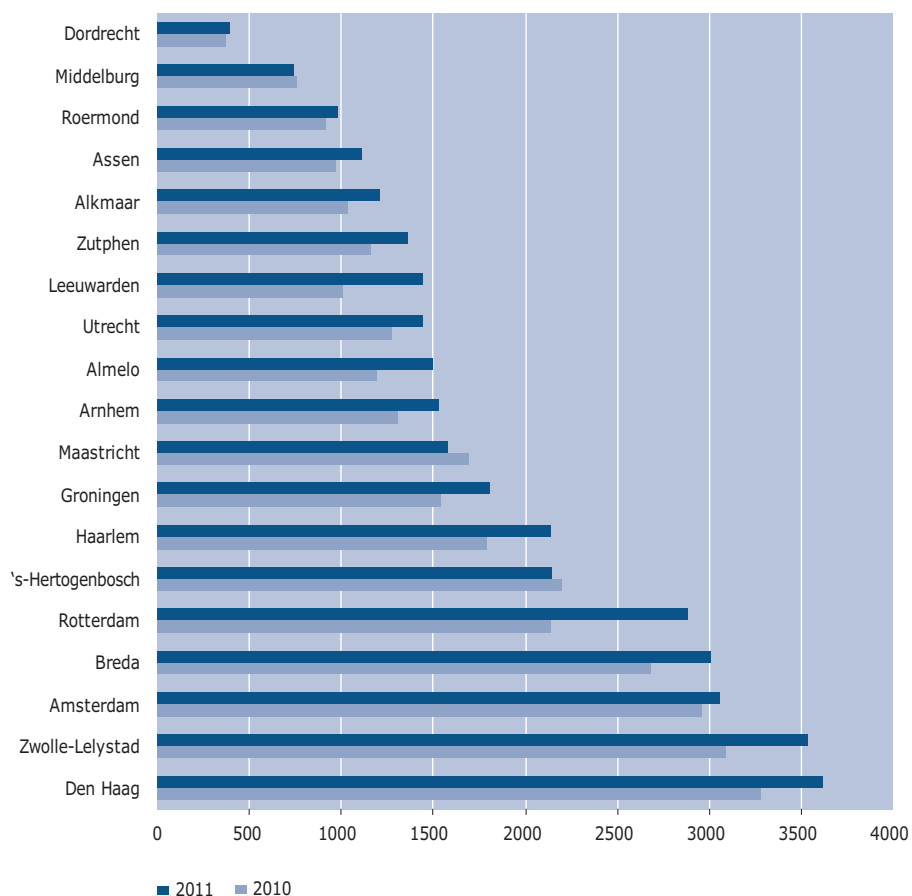

Bron: CBS

Figuur 3.8 laat zien dat het aantal lopende schuldsaneringen in 2011 ten opzichte van 2010 het sterkst is gedaald in Maastricht met een kleine 7%. Daarnaast was er zowel bij Middelburg als 's-Hertogenbosch sprake van een kleine daling. Alle andere rechtbanken kenden een hoger aantal lopende schuldsaneringen, met Leeuwarden (+44%), Rotterdam (+35%) en Almelo (+25%) als grootste stijgers.

¹¹ In deze publicatie wordt een schuldsanering als beëindigd beschouwd vanaf de datum dat de eindzitting heeft plaatsgevonden waarbij de rechter de schuldsanering ten einde heeft verklaard. De slotuitdeling, waarbij de schuldeisers (een deel van) de openstaande schulden terugbetaald krijgen, vindt op een later moment plaats.

Figuur 3.8 Aantal lopende schuldsaneringen per arrondissement op peildatum 31 december 2011

Bron: CBS

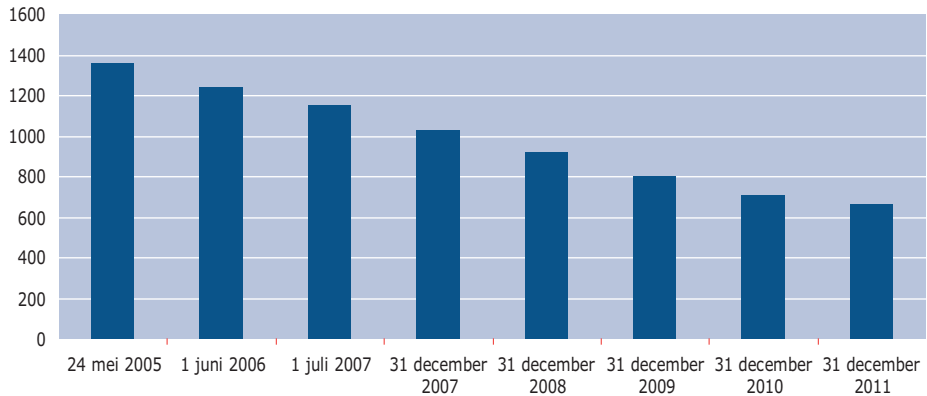
3.4.3 Bewindvoerders

Het aantal actieve bewindvoerders (bewindvoerders met één of meer lopende zaken)¹² blijft sinds 2005 elk jaar dalen (figuur 3.9). Op 31 december 2011 telde Nederland 664 actieve bewindvoerders, zo'n 40 minder dan in 2010. De professionalisering draagt bij aan de daling van het aantal bewindvoerders in de laatste jaren. De huidige bewindvoerders hebben steeds vaker een groter en gezonder zakenbestand, waarmee de groep bewindvoerders die een klein aantal

¹² Sinds de vierde meting (editie 2008) wordt het aantal actieve bewindvoerders gerapporteerd in plaats van het aantal ingeschreven bewindvoerders zoals bij de voorgaande metingen. De reden hiervoor is dat ingeschreven bewindvoerders zonder lopende zaken lang niet altijd beschikbaar zijn voor nieuwe zaken. Door uitsluitend de actieve bewindvoerders op te voeren, wordt de capaciteit aan bewindvoerders correcter weergegeven.

zaken behartigt, steeds kleiner wordt. Daarnaast is de Raad voor de Rechtsbijstand actiever gaan monitoren welke bewindvoerders nog actief zijn en welke niet.

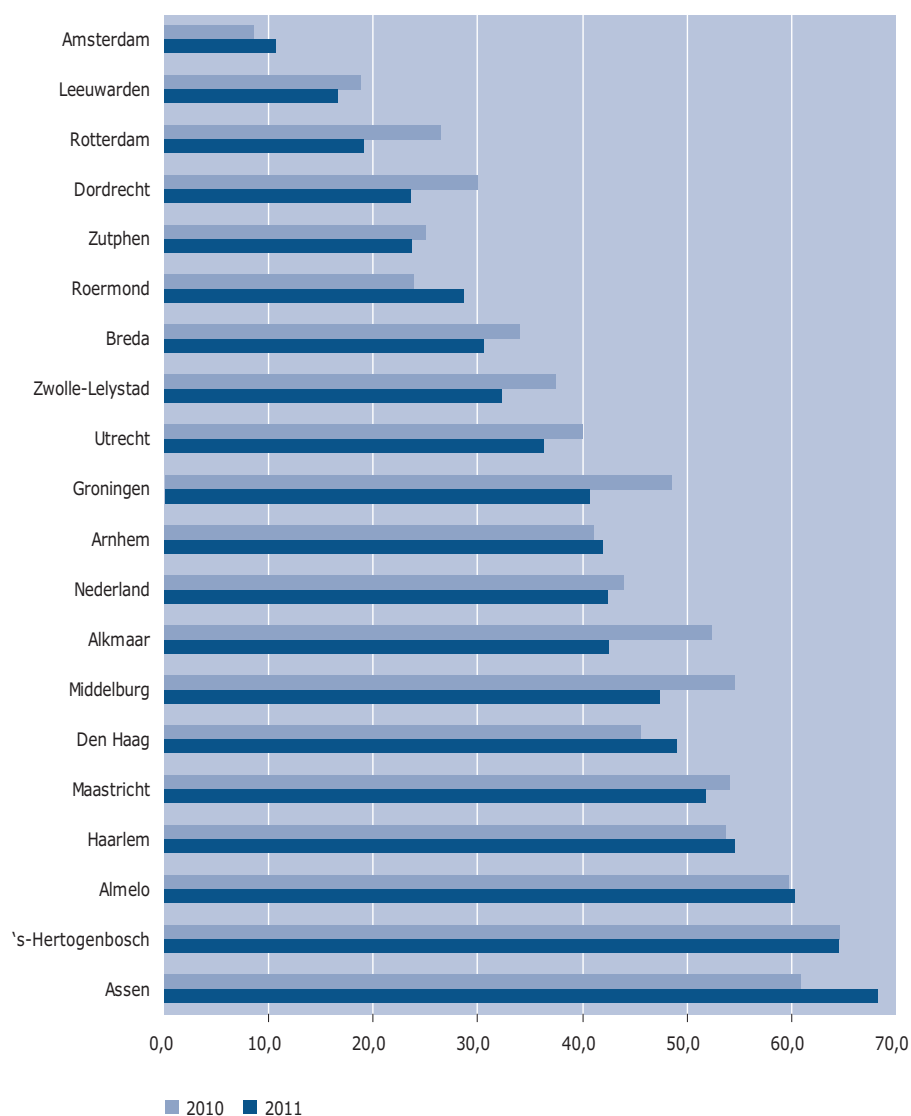
Figuur 3.9 Aantal actieve bewindvoerders

Bronnen: voor 2005 tot en met 2007: IVA; voor 2008 tot en met 2011: CBS

Ook het aandeel advocaten onder de actieve bewindvoerders nam in 2011 verder af en kwam op 31 december 2011 uit op 42% (figuur 3.10). Advocaten behandelen een relatief klein deel van de Wsnp-zaken: eind 2011 was dit slechts een kleine 9%; de rest wordt uitgevoerd door bewindvoerders zijnde niet-advocaten. Eind mei 2005 was dat nog 24% van de lopende schuldsaneringen. Het percentage advocaten onder de actieve bewindvoerders verschilde in 2011 sterk per arrondissement. Het laagst was het in Amsterdam (11%) en verreweg het hoogst in Assen (68%), Den Bosch (65%) en Almelo (60%).

Figuur 3.10 Percentage advocaten onder de actieve bewindvoerders per arrondissement en voor heel Nederland

Bron: CBS

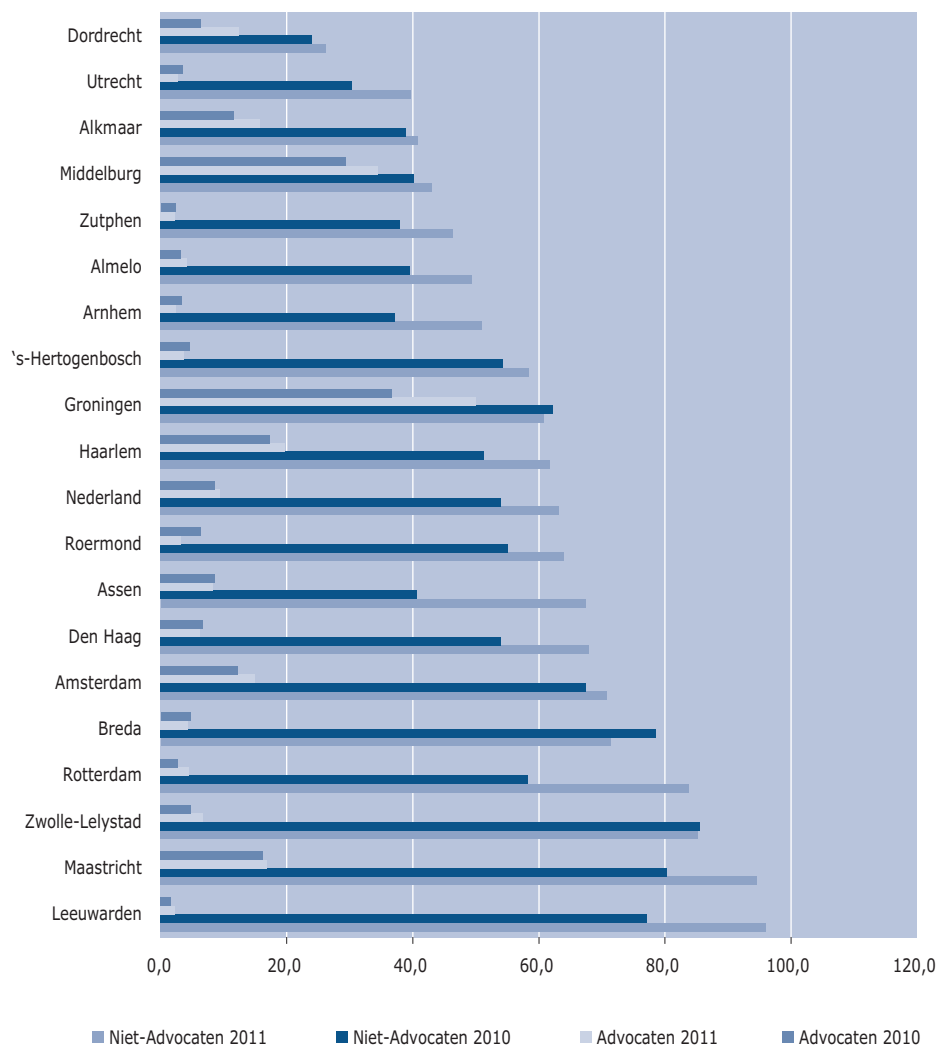
Op 31 december 2011 waren er in totaal 35.500 lopende zaken (zie figuur 3.7) die behandeld werden door 664 actieve bewindvoerders (zie figuur 3.9). Dat komt overeen met gemiddeld 53 zaken per actieve bewindvoerder, meer dan eind 2010 toen dit 45 zaken waren.

Tussen advocaten en niet-advocaten verschilt het aantal lopende zaken echter enorm (zie figuur 3.11). Eind 2011 behandelden advocaten die optraden als

bewindvoerder gemiddeld 9 zaken per persoon, net zoveel als in 2010. Voor de niet-advocaten is het aantal gestegen naar 63 zaken per persoon, waar het in 2010 nog 54 zaken betrof.

Het gemiddeld aantal lopende schuldsaneringen per advocaat-bewindvoerder was op 31 december 2011 verreweg het hoogst in de arrondissementen Groningen (50 zaken per advocaat-bewindvoerder) en Middelburg (34 zaken per advocaat-bewindvoerder). In Arnhem, Leeuwarden en Zutphen was dit aantal het laagst.

Figuur 3.11 Gemiddeld aantal zaken over 2010 en 2011, naar type bewindvoerder, per arrondissement en voor heel Nederland

Bron: CBS

Van aanvraag tot uitstroom: de cijfers

Voor de bewindvoerders zijnde niet-advocaten was de werklast eind 2011 het hoogst in Leeuwarden en Maastricht met respectievelijk gemiddeld 96 en 95 zaken per bewindvoerder. In Dordrecht behandelden niet-advocaatbewindvoerders gemiddeld 26 zaken per persoon. Eind 2011 hadden de bewindvoerders in Assen (+66%) en Rotterdam (+44%) een beduidend hogere werklast in vergelijking met 2010, terwijl deze in Breda met 9% daalde. De werklast in de arrondissementen Groningen en Zwolle-Lelystad daalde licht. Net als in de voorgaande jaren was eind 2011 het merendeel van de actieve bewindvoerders werkzaam in één arrondissement. Slechts 2% van alle actieve bewindvoerders was werkzaam in meer dan drie arrondissementen.

Tabel 3.9 Bewindvoerders naar aantal arrondissementen waarin actief

	1 juni 2006		1 januari 2008		1 januari 2009		1 januari 2010		1 januari 2011		1 januari 2012	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Eén arrondissement	894	72,0	844	81,9	737	80,5	677	81,7	564	78,8	513	77,3
Twee arrondissementen	224	18,0	119	11,6	114	12,5	105	12,7	100	14,0	105	15,8
Drie arrondissementen	68	5,5	42	4,1	39	4,3	28	3,4	38	5,3	33	5,0
Meer dan drie arrondissementen	56	4,5	25	2,4	25	2,7	19	2,3	14	2,0	13	2,0
Totaal	1.242	100	1.030	100	915	100	829	100	707	100	664	100

Bronnen: voor 2006: IVA; voor 2008-2011: CBS.

Als vuistregel wordt door Bureau Wsnp een maximum van 250 zaken¹³ per bewindvoerder gehanteerd. Met een landelijk gemiddelde van 40 zaken per actieve bewindvoerder is er in principe dus ruim voldoende bewindvoerderscapaciteit.¹⁴ Op 31 december 2011 waren er 10 bewindvoerders die meer dan 250 lopende zaken¹⁵ behandelden, eind 2010 waren dit er nog 13 en eind 2009 nog 26.

13 Het richtsnoer is eigenlijk: maximaal 1.250 zaakpunten. Voor elk zaaktype wordt een puntengetal i.v.m. het gewicht van de zaak toegekend:

- Enkele particulier 5 punten;
- Dubbele particulier 3 punten (per zaak);
- Enkele ondernemer 10 punten;
- Dubbele ondernemer 6 punten (per zaak).

14 Bewindvoerders zijn per arrondissement niet fulltime beschikbaar omdat een deel van hen voor meer dan één arrondissement werkt. Daarnaast zijn advocaten evenmin fulltime bewindvoerder. Maar zelfs bij een beschikbaarheid van één dag per week per arrondissement is het aantal bewindvoerders nog voldoende.

15 Omdat berichten van beëindiging niet altijd direct aan de Raad voor Rechtsbijstand worden doorgegeven, is het mogelijk dat een deel van deze zaken reeds is afgerond.

3.5 Uitkomsten

3.5.1 Einduitkomst naar startjaar

Om meer inzicht te krijgen in de (kans op een bepaalde) einduitkomst en de duur van zaken is op 31 december 2011 de stand van zaken betreffende schuldsaneringen die vóór 31 december 2008 zijn gestart in kaart gebracht. De reden voor deze selectie is dat het doorgaans zo'n drie jaar duurt voordat een schuldsanering eindigt in een schone lei. Daarentegen kan een schuldsanering al na enkele maanden resulteren in een akkoord of een faillissement. Als bij de beëindigingen ook zaken in beschouwing worden genomen uit de periode 2009-2011, zou dat dus een vertekend beeld geven. Er zouden dan onevenredig veel zaken voorkomen die met een akkoord of een faillissement zijn afgesloten en onevenredig weinig schone leien.

In de tabellen 3.10a tot en met 3.10c staan de einduitkomsten van de zaken weergegeven die vóór 31 december 2008 zijn gestart. Tabel 3.10a geeft een totaalbeeld, waarna een uitsplitsing naar particulieren (tabel 3.10b) en naar (ex-) ondernemers (tabel 3.10c) volgt.

Tabel 3.10a Wijze van zaakbeëindiging naar startjaar van de zaak (in %), totaal

	2004	2005	2006	2007	2008	Totaal 1998-2008
Toekenning schone lei	70,9	72,6	73,2	72,7	71,4	71,3
Faillissement	17,1	14,7	10,4	6,8	7,1	13,8
Akkoord	2,2	2,5	2,5	2,2	3,7	2,8
Overige	9,8	10,2	13,9	18,4	17,8	12,1
N (zaken)	14.036	14.579	14.581	14.123	6.810	107.957
Aantal nog lopende zaken	24	87	352	824	2396	3710

Bron: CBS

Van alle zaken die tussen 1998 en 2008 gestart zijn, werd 71% beëindigd met een schone lei. Verder eindigde 14% van deze zaken in een faillissement en 3% in een akkoord.

Het aandeel overige beëindigingen bedroeg voor de hele periode 12%. Dit kan betekenen dat de schuldenaar zich niet aan de voorwaarden heeft gehouden, maar ook dat er onvoldoende boedelsaldo was om hem failliet te laten verklaren (zoals gebeurd zou zijn vóór de wetwijziging van 2008). Een andere mogelijkheid is dat de schuldenaar zijn schulden alsnog heeft kunnen aflossen, bijvoorbeeld

doordat hij een (andere) baan heeft gevonden met een voldoende hoog salaris, of door een erfenis.

Van jaar tot jaar bekeken, valt op dat er de laatste jaren sprake was van een lichte stijging van het aandeel zaken resulterend in een schone lei, van 71% in 2004 naar 73% in 2007. Het jaar 2008 laat een lichte daling zien naar 71%, maar hierbij dient opgemerkt te worden dat een groot deel van de zaken uit dit jaar nog niet beëindigd is. Doorgaans duurt het behalen van een schone lei langer dan andere vormen van beëindiging. Over enkele jaren, wanneer het merendeel van de zaken uit 2008 is beëindigd (inclusief de schone leien), zal het percentage schone leien waarschijnlijk hoger uitvallen.

Tabel 3.10b Wijze van zaakbeëindiging naar startjaar van de zaak (in %), particulieren

	2004	2005	2006	2007	2008	Totaal 1998-2008
Toekenning schone lei	70,5	72,5	72,9	72,4	71,4	70,9
Faillissement	17,6	14,8	10,5	6,7	7,0	14,0
Akkoord	1,5	1,8	1,8	1,7	2,7	2,1
Overige	10,3	10,9	14,9	19,2	18,8	12,9
N (zaken)	11.668	12.405	12.411	12.173	5.751	90.862
Aantal nog lopende zaken	18	64	290	678	1.989	3.062

Bron: CBS

Bij (ex-)ondernemers kwamen beëindigingen met een akkoord drie keer vaker voor dan bij particulieren. Ook de schone lei werd iets vaker verleend. Overige beëindigingen kwamen bij (ex-)ondernemers juist minder vaak voor dan bij particulieren en faillissementen iets meer.

Tabel 3.10c Wijze van zaakbeëindiging naar startjaar van de zaak (in %), (ex-)ondernemers

	2004	2005	2006	2007	2008	Totaal 1998-2008
Toekenning schone lei	72,6	73,2	75,4	74,4	71,4	73,1
Faillissement	14,7	13,8	9,6	7,4	7,5	12,7
Akkoord	5,5	6,6	6,7	5,2	9,1	6,3
Overige	7,3	6,4	8,3	13,0	12,1	7,9
N (zaken)	2.368	2.174	2.170	1.950	1.059	17.095
Aantal nog lopende zaken	6	23	62	146	407	648

Bron: CBS

Tot slot zijn in tabel 3.11 de absolute aantallen beëindigingen weergegeven die per jaar worden uitgesproken.¹⁶ In 2011 werden 10.600 zaken beëindigd, een forse daling ten opzichte van 2010. Dit is logisch: het aantal beëindigingen vertoont drie jaar later hetzelfde dalende patroon als het aantal uitgesproken schuldsaneringen in 2008 ten opzichte van 2007 (zie figuur 3.7).

Bij 8.159 zaken werd in 2011 een schone lei verleend, een kwart minder dan in 2010. Wel werden er meer akkoorden met schuldeisers getroffen; in 2011 ging het om 245 gevallen tegenover 180 in 2010. Daarnaast eindigden in 2011 514 zaken met een faillissement. Het aantal overige beëindigingen was 1.680.

Tabel 3.11 Zaakbeëindigingen per jaar (in aantallen)

	Schone lei	Faillissement	Akkoord	Overig einde	Totaal
1999	14	109	79	26	228
2000	214	473	245	85	1.017
2001	592	1.012	368	251	2.223
2002	3.643	1.104	280	364	5.391
2003	6.446	1.563	191	528	8.728
2004	5.925	1.732	160	1.030	8.847
2005	6.163	2.323	233	1.263	9.982
2006	6.711	2.319	339	1.050	10.419
2007	8.600	2.074	356	1.193	12.223
2008	10.044	763	359	2.591	13.757
2009	9.733	709	279	2.250	12.971
2010	10.508	520	179	1.811	13.018
2011	8.159	514	245	1.680	10.598

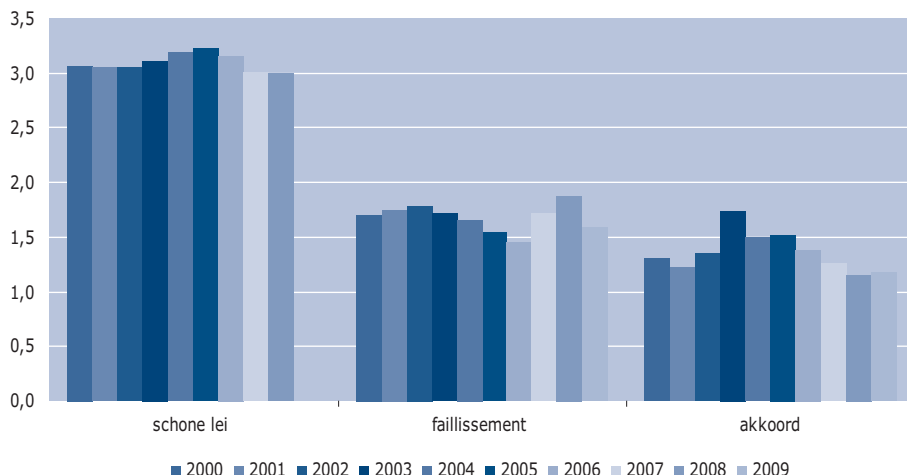
Bron: CBS

3.5.2 Doorlooptijd

In figuur 3.12 staat de gemiddelde looptijd (gerekend vanaf de eerste zitting tot en met het eindvonnis) van een zaak naar type beëindiging en startjaar weergegeven. De doorlooptijd van zaken eindigend in een akkoord is sinds 2005 blijven dalen, en wel naar 1,2 jaar voor zaken met het startjaar 2008. De doorlooptijd van zaken eindigend in een faillissement is juist licht gestegen, naar 1,9 jaar voor zaken die in 2008 van start gingen. De gemiddelde doorlooptijd van zaken die in een schone lei eindigen, bedraagt sinds het begin van de Wsnp ongeveer 3 jaar.

¹⁶ Omdat berichten van beëindiging niet altijd direct aan de Raad voor Rechtsbijstand worden doorgegeven, is het mogelijk dat op het moment van de analyse (voorjaar 2012) een klein deel van de beëindigingen van het jaar 2010 nog niet in het bestand was opgenomen.

Figuur 3.12 Gemiddelde doorlooptijd in jaren, naar type beëindiging en startjaar

Bron: CBS

Het aandeel zaken met een tijdsduur van meer dan 3 jaar¹⁷ neemt af: van 44,5% aan het einde van 2009 tot 41% aan het einde van 2011. Uit een meting met peildatum eind 2009 bleek dat 90% van deze relatief langdurende zaken na 3 jaar en 8 maanden werd beëindigd.

Meer dan 93% van alle zaken met een doorlooptijd langer dan 3 jaar werd met een schone lei beëindigd. Slechts 0,1% van deze relatief langlopende zaken eindigde in een akkoord, 0,4% in een faillissement en ruim 6% als 'overige beëindiging'.

3.5.3 Faillissementen van rechtspersonen en natuurlijke personen

Eén van de doelstellingen van de Wsnp is het terugdringen van het aantal faillissementen van natuurlijke personen.¹⁸ In figuur 3.13 wordt de ontwikkeling van het aantal uitgesproken faillissementen van vennootschappen e.d.¹⁹ (hierna aangeduid met 'rechtspersonen') en natuurlijke personen (met of zonder eenmanszaak) weergegeven voor de periode 2000 tot en met 2011. Vanaf 2000 werden minder natuurlijke personen failliet verklaard dan rechtspersonen. Pas in 2006 kwam hier verandering in, toen het aantal faillissementen van rechtspersonen sterk daalde. In 2008 vond een stevige afname plaats in de faillissementen van natuurlijke personen. Dit was mede het gevolg van de aanpassingen in de Wsnp,

¹⁷ Hier is 3,1 jaar als grens genomen.

¹⁸ Hieronder vallen zowel particulieren als (ex-)ondernemers.

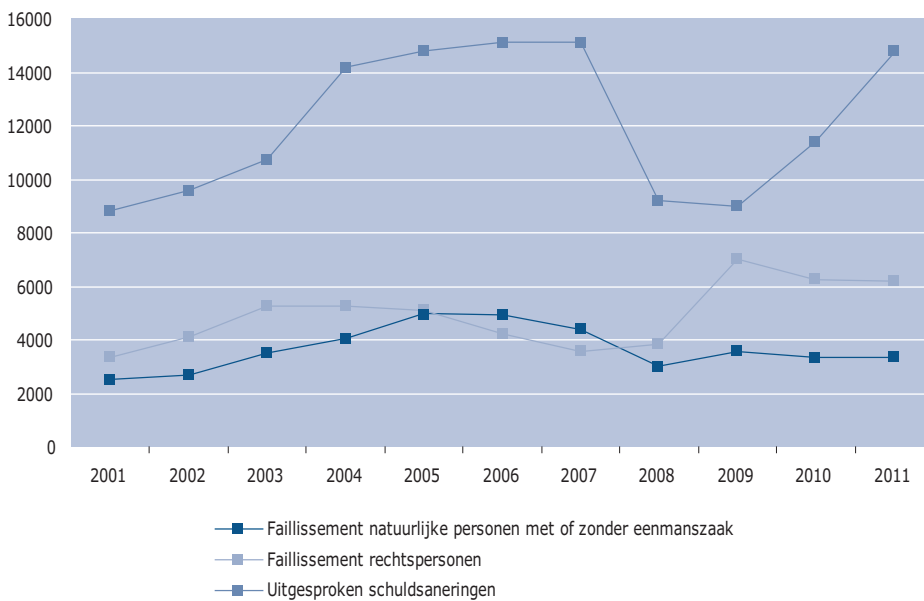
¹⁹ Hieronder vallen: Besloten Vennootschap, Naamloze Vennootschap, stichting, vereniging, Limited of andere buitenlandse rechtspersoon of een samenwerkingsverband (Vennootschap onder Firma, Commanditaire Vennootschap of maatschap).

waarbij een schuldsanering alleen nog onder strikte voorwaarden voortijdig kan eindigen in een faillissement. Daarnaast nam het aantal faillissementen van rechtspersonen in 2008 na enkele jaren van continue daling voor het eerst toe. In 2009 zette deze stijging zich, als gevolg van de economische crisis, versterkt door, waardoor het aantal faillissementen van rechtspersonen uitkwam op een recordaantal van 6.995.

Sinds 2010 is het aantal faillissementen gedaald. In 2011 werden er voor rechtspersonen 50 faillissementen minder uitgesproken dan in 2010, waarmee het aantal uitgesproken faillissementen van rechtspersonen in 2011 uitkwam op 6.176. Dat is 12% lager dan in het piekjaar 2009, maar nog altijd één van de hoogste aantallen bedrijfsfaillissementen die het CBS ooit heeft waargenomen in een jaar.

De faillissementen bij natuurlijke personen liet een minimale stijging zien ten opzichte van 2010. Het aantal faillissementen van natuurlijke personen steeg met zo'n 15 zaken tot een aantal van 3.355.

Figuur 3.13 Uitgesproken faillissementen en schuldsaneringen

Bron: CBS

4 Beëindigde schuldsaneringen naar looptijd

In de vierde Monitor Wsnp zijn schuldsaneringen onderzocht waarvan de looptijd is verlengd. Als aanvulling hierop wordt, net zoals in de 7de monitor, gekeken naar zaken met een verkorte looptijd in vergelijking met verlengde schuldsaneringen. Hierbij wordt onderzocht of er significante verschillen zijn tussen kortlopende en lang lopende schuldsaneringen. Heeft de schuldoorzaak wellicht invloed op de looptijd van de schuldsanering?

Door de wetswijziging²⁰ in 2008 is de kans om een schuldsanering te beëindigen met een faillissement sterk afgenomen, terwijl de kans op een 'overige beëindiging' juist is toegenomen. Om die reden worden in de analyse alleen zaken meegenomen die zijn beëindigd na de wetswijziging van 2008, dus tussen 1 januari 2009 en 31 december 2011.

4.1 Soorten beëindigingen

Van de schuldsaneringen die in de periode 2009-2011 zijn beëindigd, had ongeveer 9% een looptijd van 1,5 jaar of minder. Voor (ex-)ondernemers lag dit met 12% hoger dan voor particulieren (8%). Schuldsaneringen met een looptijd tussen 3 en 4 jaar maakten zo'n 66% uit van het aantal beëindigde zaken.

Schuldsaneringen van particulieren die binnen 1,5 jaar zijn beëindigd, werden relatief vaak met een 'overig einde' afgesloten (bijna de helft van de zaken, zie tabel 4.1). Dit kan betekenen dat de schuldenaar zich niet aan de voorwaarden heeft gehouden, maar dat er ook onvoldoende boedelsaldo was om hem failliet te laten verklaren (zoals gebeurd zou zijn vóór de wetswijziging van 2008). Een andere mogelijkheid is dat de schuldenaar zijn schulden alsnog heeft kunnen aflossen, bijvoorbeeld doordat hij een (andere) baan heeft gevonden met een voldoende hoog salaris, of door een erfenis. Een schone lei kwam voor in minder dan een derde van de kortlopende zaken.

Schuldsaneringen van particulieren met een looptijd tussen 3 en 4 jaar eindigden voor het overgrote deel (93%) met een schone lei. Bij schuldsaneringen met deze looptijden komen faillissementen en akkoorden bijna niet meer voor.

²⁰ In 2008 zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de Wsnp. Zo kunnen sanieten die zich niet aan de voorwaarden van de schuldsanering houden, alleen nog maar failliet worden verklaard als er voldoende boedelsaldo is. Als dit niet het geval is, wordt de schuldsanering beëindigd 'zonder gevolg'. Dit wordt gerekend tot de categorie 'overige beëindigingen'.

Beëindigde schuldsaneringen naar looptijd

Net als bij particulieren eindigden kortlopende schuldsaneringen van (ex-) ondernemers relatief vaak met een 'overig einde': bijna een derde van deze schuldsaneringen eindigde op deze manier. Ook valt op dat schuldsaneringen met een looptijd korter dan 1,5 jaar bij (ex-)ondernemers relatief vaak met een akkoord werden beëindigd.

Bij verlengde schuldsaneringen vertonen (ex-)ondernemers een identiek beeld als particulieren: schone leien maken het overgrote deel van de beëindigingen uit (95%). De rest van de schuldsaneringen met een looptijd van 3 tot 4 jaar heeft een 'overig einde'.

Tabel 4.1 Beëindigde schuldsaneringen naar looptijd (in %)

	Particulieren		(Ex-)ondernemers	
	korter dan 1,5 jaar	3 tot 4 jaar	korter dan 1,5 jaar	3 tot 4 jaar
Akkoord	9*	0*	30	0
Faillissement	16	0	16	0
Schone lei	25	93	21*	95*
Overige einde	50*	7*	33	5*
Totaal	100	100	100	100
N	2.554	21.402	674	3.627

* $p < 0,01$ (Chi-kwadraattoets o.b.v. looptijd)

Bron: CBS

4.2 Beëindigingen met een schone lei

Particulieren

Bij schuldsaneringen die binnen anderhalf jaar met een schone lei zijn beëindigd, waren bij particulieren een terugval in inkomen, compensatiegedrag en overbesteding vaak redenen voor de schulden (tabel 4.2). Bij zaken met een schone lei met een looptijd tussen 3 en 4 jaar nam het aandeel overbesteding toe, terwijl compensatiegedrag juist een minder grote rol speelde.

(Ex-)ondernemers

Bij de (ex-)ondernemers was een inkomensterugval veel vaker oorzaak van de schulden dan bij particuliere schuldenaren. Deze reden werd door de (ex-)ondernemers bij 96% van de 'korte' schuldsaneringen genoemd. Compensatiegedrag als reden kwam bij (ex-)ondernemers veel minder vaak voor dan bij de particuliere sanieten.

Tabel 4.2 Beëindigingen met een schone lei (in % van het aantal beëindigingen per groep)

	Particulieren		(Ex-)ondernemers	
	korter dan 1,5 jaar	3 tot 4 jaar	korter dan 1,5 jaar	3 tot 4 jaar
Echtscheiding	21	20	4	11
Inkomensterugval	45	48	96	84
Overbesteding	29*	46*	13	18
Compensatie	47*	27*	26	13
N	244	3.789	23	475

* $p < 0,01$ (Chi-kwadraattoets o.b.v. looptijd)

Bron: CBS

4.3 Beëindigingen zonder schone lei

Particulieren

Bij schuldsaneringen van particulieren die binnen 1,5 jaar zonder schone lei zijn beëindigd, werd in ongeveer de helft van de gevallen een terugval in inkomen genoemd als reden van de schulden (tabel 4.3, pag. 38). Overbesteding en compensatiegedrag werden beide bij ongeveer een derde van de kortlopende schuldsaneringen zonder schone lei genoemd. Bij schuldsaneringen met een looptijd van 3 tot 4 jaar zonder schone lei was overbesteding vaker een oorzaak van de schulden van particulieren: deze oorzaak kwam voor in bijna de helft van deze schuldsaneringen.

(Ex-)ondernemers

Voor (ex-)ondernemers die hun schuldsanering zonder schone lei hebben beëindigd, was een terugval in inkomen de meest genoemde oorzaak van de schulden. In bijna 90% van de gevallen werd deze reden genoemd. Echtscheiding, overbesteding en compensatiegedrag werden beduidend minder vaak genoemd. De lengte van de schuldsanering had geen significante invloed op de verdeling van de genoemde oorzaken.

Tabel 4.3 Beëindigingen zonder schone lei (in % van het aantal beëindigingen per groep)

	Particulieren		(Ex-)ondernemers	
	korter dan 1,5 jaar	3 tot 4 jaar	korter dan 1,5 jaar	3 tot 4 jaar
Echtscheiding	17	17	17	5
Inkomensterugval	54	48	88	85
Overbesteding	34*	47*	14	25
Compensatie	64*	28*	14	30
N	732	248	153	20

* $p < 0,01$ (Chi-kwadraattoets o.b.v. looptijd)

Bron: CBS

5 Dwangakkoorden, moratoria en voorlopige voorzieningen

5.1 De drie Wsnp-voorzieningen binnen het minnelijk traject

Sinds 1 januari 2008 zijn drie nieuwe voorzieningen ter versterking van het minnelijk traject in de Wsnp opgenomen:

- het dwangakkoord: de schuldenaar kan bij zijn verzoekschrift tot toepassing van de Wsnp de rechtbank vragen één of meer schuldeisers die weigeren mee te werken aan een minnelijke regeling alsnog te bevelen mee te werken aan een (minnelijk) akkoord (artikel 287a Fw);
- de voorlopige voorziening bij bedreigende situaties ('moratorium'): de rechtbank kan voor de duur van maximaal zes maanden een voorlopige voorziening toekennen om een (beperkt aantal) bedreigende situatie(s) af te wenden met als doel alsnog tot een minnelijk akkoord te komen (artikel 287b Fw);
- de voorlopige voorziening bij spoedeisende zaken ('voorlopige voorziening'): om tijd te winnen voor het behandelen van een verzoekschrift van de Wsnp kan een rechtbank een voorlopige voorziening toekennen bij spoedeisende zaken (artikel 287, lid 4 Fw).

5.2 Aantal toepassingen van de drie voorzieningen

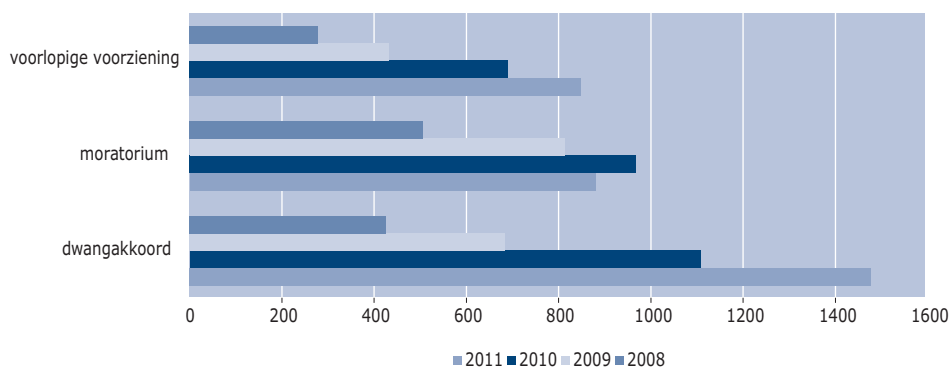
5.2.1 Aantallen

In totaal kwamen er in 2011 bij alle rechtbanken samen 3.205 verzoekschriften binnen voor één van de drie nieuwe voorzieningen. In figuur 5.1 zijn de ontwikkelingen van de drie voorzieningen vanaf 2008 weergegeven. Voor de dwangakkoorden geldt dat het aantal verzoeken sinds 2008 een stijgende trend vertoont (+246%). In 2011 was dit aantal opnieuw aanzienlijk hoger dan het jaar ervoor (+33%).

Bij de moratoria was er voor het eerst in 2011 een daling te zien ten opzichte van 2010 (-9%), hoewel dit aantal sinds 2008 wel gestegen is (+74%).

Het aantal voorlopige voorzieningen liet in 2011 zowel een stijging zien ten opzichte van 2010 (+23%) als ten opzichte van 2008 (+204%).

Figuur 5.1 Aantal ingediende verzoekschriften van de drie voorzieningen over 2008 tot en met 2011

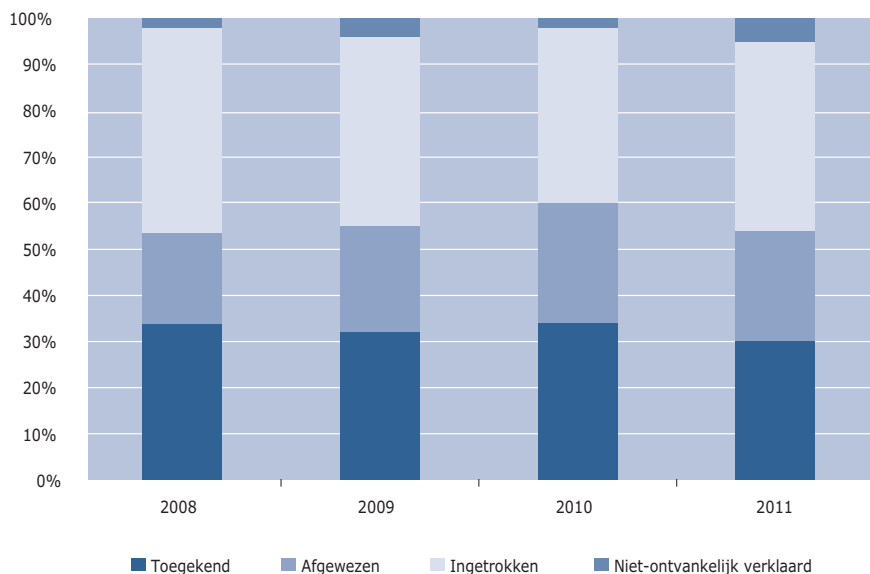
De cijfers over 2011 zijn wellicht deels te verklaren door de recessie en diensgevolge een toename van het aantal mensen met schulden in het minnelijk traject.

5.2.2 Uitkomsten

In deze paragraaf worden (in de figuren 5.2 tot en met 5.4) per voorziening de instroom en de afdoeningswijzen over de afgelopen drie jaar weergegeven.

Dwangakkoord

Uit figuur 5.2 blijkt dat sinds de introductie van de mogelijkheid tot het aanvragen van een dwangakkoord de percentages toekenningen, afwijzingen, intrekkingen en niet-ontvankelijkverklaringen een wisselend beeld laten zien. Er zijn stijgingen en dalingen te zien binnen smalle marges.

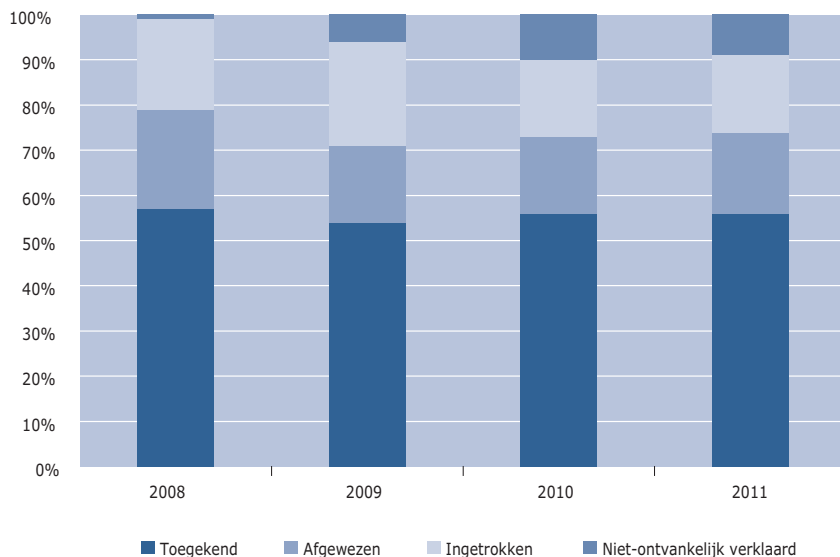
Figuur 5.2 Afdoeningswijzen verzoeken dwangakkoord over 2008 tot en met 2011 *

* Voor de achterliggende cijfers zie tabel B4.1, bijlage 4.

Moratorium

Uit figuur 5.3 blijkt dat sinds de introductie van het moratorium de percentages toekenningen en afwijzingen vrij constant zijn gebleven (respectievelijk rond de 56% en 20%). Het percentage intrekkingen lag de laatste 2 jaar wat lager dan in 2009 en 2008 (gemiddeld 17% versus 20% of meer), terwijl het percentage niet-ontvankelijkverklaringen de laatste twee jaar juist iets hoger lag dan daarvoor (gemiddeld 9 à 10% versus 6% in 2009 en 1% in 2008).

Figuur 5.3 Afdoeningswijzen verzoeken moratorium over 2008 tot en met 2011*

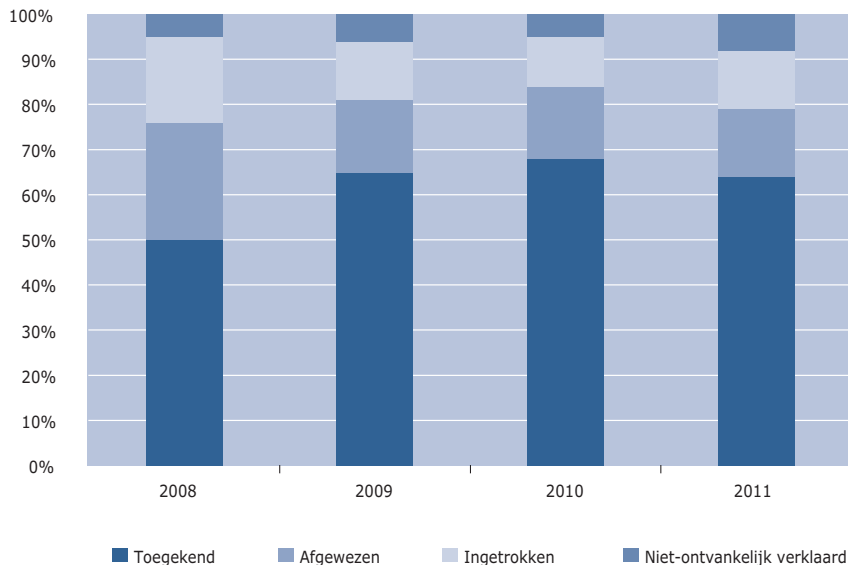

* Voor de achterliggende cijfers zie tabel B4.2, bijlage 4.

Voorlopige voorziening

De voorlopige voorzieningen laten een wisselvalliger beeld zien. Het percentage toekenningen fluctueerde van 50% in 2008 naar 68% in 2010 en weer terug naar 64% in 2011. Het percentage afwijzingen was in 2008 nog 26%, maar is daarna teruggelopen naar 15% (sinds 2009 redelijk stabiel). De percentages intrekkingen en niet-ontvankelijkverklaringen waren de laatste drie jaar redelijk stabiel.

Figuur 5.4 Afdoeningswijzen voorlopige voorzieningen 2008 tot en met 2011*

* Voor de achterliggende cijfers zie tabel B4.3, bijlage 4.

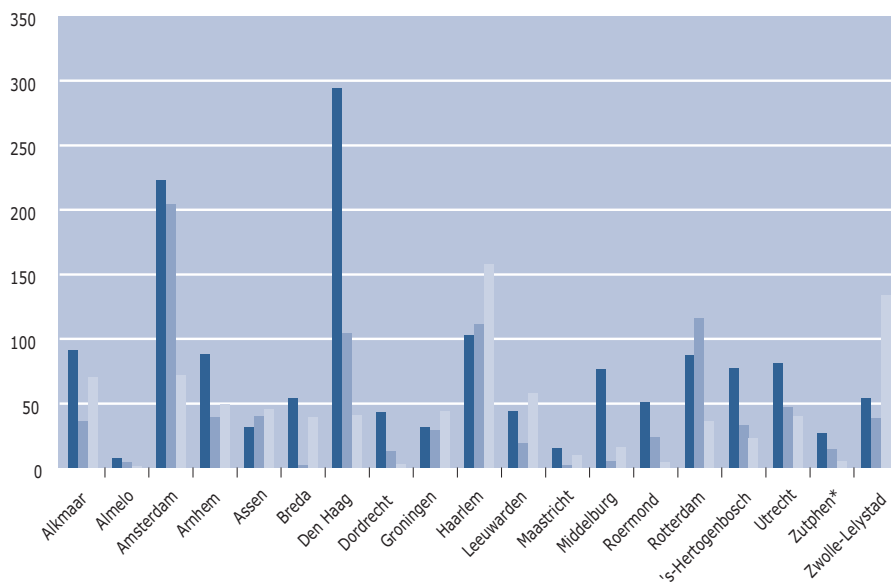
5.3 Verschillen tussen de rechtbanken

Net als in eerdere jaren zijn er in 2011 aanzienlijke verschillen tussen de rechtbanken waar te nemen wanneer het gaat om het aantal ingediende verzoeken om een dwangakkoord, moratorium of voorlopige voorziening. Er is overigens weinig consistentie over de jaren heen van rechtbanken die in een bepaald opzicht opvallen, bijvoorbeeld omdat ze continu hoge of lage aantallen laten zien.

5.3.1 Aantallen per rechtbank

In figuur 5.5 (zie bijlage 4, tabel B4.4 voor de achterliggende cijfers) zijn per rechtbank de aantallen weergegeven van de in 2011 binnengekomen verzoekschriften voor de drie voorzieningen.

Figuur 5.5 Instroom dwangakkoorden, moratoria en voorlopige voorzieningen 2011 per rechtbank

* Handmatige registratie

Dwangakkoord

Bij het aantal verzoeken voor een dwangakkoord blijkt dat de meeste hiervan in 2011 zijn ingediend bij de rechtbanken van Amsterdam en Den Haag (samen goed voor een derde van dit soort verzoekschriften). In Almelo en Maastricht waren deze aantallen het laagst (respectievelijk 7 en 15).

Moratorium

Bij de rechtbanken Amsterdam, Haarlem, Rotterdam en Den Haag kwamen in 2011 relatief veel verzoeken binnen voor een moratorium (meer dan 100). Bij de

rechtbanken Almelo, Breda, Maastricht en Middelburg was het aantal verzoeken voor een moratorium in 2011 het laagst (5 of minder).

Voorlopige voorziening

In 2011 kwamen de meeste verzoeken voor een voorlopige voorziening binnen bij de rechtbanken Haarlem en Zwolle-Lelystad (samen goed voor een derde van dit soort verzoekschriften). Bij de rechtbanken Almelo, Dordrecht, Maastricht, Roermond en Zutphen was het aantal verzoeken voor een voorlopige voorziening in 2011 het laagst (10 of minder).

5.3.2 Afdoeningswijzen per rechtbank

Ook bij de afdoeningswijzen zijn er tussen de rechtbanken onderling grote verschillen waar te nemen. In bijlage 4 zijn de figuren B4.1 t/m 3 opgenomen, waarin de bijbehorende cijfers zijn terug te vinden. In deze paragraaf gaat het niet om de absolute aantallen, maar om de procentuele verdeling van de afdoeningswijzen. Hoeveel procent van de behandelde verzoekschriften eindigde in een toewijzing, een afwijzing, een intrekking of een niet-ontvankelijkverklaring en wat waren de opvallende verschillen tussen de verschillende rechtbanken?

Dwangakkoord

Voor wat betreft de uitkomsten van de verzoeken om een dwangakkoord kende de rechtbank Maastricht een relatief hoog percentage afwijzingen (meer dan de helft). In Utrecht waren er verhoudingsgewijs veel intrekkingen (meer dan 60% van alle afdoeningen). De rechtbank 's-Hertogenbosch valt op omdat een kwart van de zaken niet-ontvankelijk werd verklaard en bij de rechtbank Leeuwarden kwamen veel toekenningen voor (bijna 60%, zie figuur B4.1, bijlage 4).

Moratorium

Voor de uitkomsten van de verzoeken voor een moratorium geldt dat deze in Den Haag relatief vaak werden afgewezen (ongeveer in een derde van de verzoeken). Het percentage ingetrokken verzoekschriften was in 2011 het hoogst bij de rechtbanken Alkmaar, Den Haag, 's-Hertogenbosch en Roermond (ongeveer 30%). Rotterdam en Den Haag vallen op door het hoge percentage niet-ontvankelijkverklaringen en in Haarlem werd 90% van de verzoekschriften om een moratorium toegekend (zie figuur B4.2, bijlage 4).

Voorlopige voorziening

Ten slotte de verzoeken om een voorlopige voorziening: deze werden in 2010 relatief vaak afgewezen door de rechtbank 's-Hertogenbosch (meer dan 40%). Het percentage intrekkingen was het hoogst bij de rechtbanken Breda en 's-Hertogenbosch (50%). Voor wat betreft de percentages toekenningen: deze waren het hoogst bij de rechtbanken Alkmaar en Haarlem (respectievelijk 90 en 80%, zie figuur B4.3, bijlage 4).

6 Het gerechtelijk akkoord

Een gerechtelijk akkoord is een middel om het wettelijke traject voortijdig te beëindigen met kwijtschelding van de restschuld. Getracht wordt om voldoende geld te genereren opdat de crediteuren tevreden gesteld kunnen worden met een bepaald deel van hun vordering. Uitgangspunt van het gerechtelijk akkoord vormt de overeenkomst die wordt gesloten door de crediteur en de schuldenaar. De winst voor de crediteur is erin gelegen dat hij sneller over geld beschikken. De schuldenaar verkrijgt door het sluiten van een gerechtelijk akkoord geen schone lei, maar verkeert in dezelfde omstandigheden (namelijk een restschuld die wordt kwijtgescholden) als bij het verkrijgen van een schone lei. Het strenge regiem van de Wsnp is echter – sneller dan zonder akkoord – niet langer op hem van toepassing.

In hoofdstuk 3 (paragraaf 3.5) is te lezen dat er relatief weinig gerechtelijke akkoorden worden aangeboden. Van de wettelijke schuldsaneringen die gestart zijn in de periode 1998 tot en met 2008 eindigde slechts een kleine 3% in een gerechtelijk akkoord. De vraag die in dit hoofdstuk aan de orde komt, is waarom dit aantal volgens bewindvoerders zo laag is. Welke verklaringen worden hier door de bewindvoerders voor gegeven en in hoeverre hangt het meewerken aan en het tot stand komen van gerechtelijke akkoorden samen met bepaalde kenmerken van bewindvoerders en schuldenaren, het soort akkoord of van de vergoeding die hier voor de bewindvoerder tegenover staat?

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven van een aanvullend onderzoek naar het gerechtelijk akkoord. De gegevens voor dit hoofdstuk werden verzameld door middel van een aantal vragen in de periodieke enquête onder bewindvoerders.²¹ Ter voorbereiding van een enquête onder alle bewindvoerders over ondermeer het gerechtelijk akkoord, werden voorafgaand hieraan, enkele telefonische interviews gehouden met bewindvoerders die bij veel gerechtelijke akkoorden betrokken zijn geweest. Omdat de meningen van deze bewindvoerders op een aantal punten afwijken van de gemiddelde bewindvoerder wordt in paragraaf 6.1 een samenvatting gegeven van de meningen van de bewindvoerders die bij veel gerechtelijke akkoorden betrokken zijn geweest. In paragraaf 6.2 worden de meningen van alle bewindvoerders die aan de enquête hebben deelgenomen weergegeven.

²¹ Voor een toelichting op de enquête zie bijlage 6.

6.1 Bewindvoerders met veel ervaring betreffende gerechtelijke akkoorden

Uit de telefonische interviews met bewindvoerders die bij veel gerechtelijke akkoorden betrokken zijn geweest, is gebleken dat het aantal gerechtelijke akkoorden zou kunnen worden beïnvloed door de volgende aspecten:

- *kennis/deskundigheid van de bewindvoerder (over mogelijkheden) op dit gebied en attitude t.o.v. het gerechtelijk akkoord*
Sommige bewindvoerders met veel ervaring betreffende gerechtelijke akkoorden achten het sluiten van een dergelijk akkoord meer een onderdeel van hun takenpakket dan andere, die de opvatting huldigen dat dit na alle mogelijkheden binnen het minnelijk traject een gepasseerd station is. Verder blijkt dat bewindvoerders die veel gerechtelijke akkoorden aanbieden, dit vooral in de vorm van een liquidatieakkoord doen, wat in de praktijk uiteindelijk hetzelfde effect heeft als een schone lei. Een percentageakkoord achten zij minder gunstig i.v.m. latere schuldeisers die alsnog hun deel kunnen komen opeisen.
- *beschikbaarheid van een krediet*
Bewindvoerders die veel gerechtelijke akkoorden sluiten, hebben vaak een goede ingang bij een lokale of regionale Kredietbank; zij beschikken over een goede persoonlijke relatie met de medewerkers van deze organisaties.
- *soort aanstelling en caseload*
Een bewindvoerder die in dienst is van een (gemeentelijke) instelling, beschikt over meer ruimte binnen zijn werktijd om te kunnen investeren in de nogal tijdrovende procedure. De ondersteuning van het aanbieden van een gerechtelijk akkoord kost veel tijd. De beperkte vergoeding die daar tegenover staat, is voor hen minder van belang. De extra vergoeding die zij hiervoor ontvangen is €500,- naast hun reguliere subsidie en salaris.²²
- *soort klant*
Het gerechtelijk akkoord lijkt het meest geschikt voor mensen met een redelijk vast inkomen. Hierbij valt te denken aan uitkeringsgerechtigden die geen enkele mogelijkheid meer hebben op de arbeidsmarkt of om (hoog) opgeleide mensen met een goede verdien capaciteit. Of men (ex-)ondernemer of particulier is, maakt niet veel verschil, zij het dat een ondernemer er doorgaans sneller in slaagt om zelf in zijn naaste omgeving krediet te verwerven.
- *taakopvatting jegens crediteuren én schuldenaar*
Naarmate een bewindvoerder het meer als zijn taak ziet om de belangen van de

22 Nadere analyse van de hieronder beschreven enquêteresultaten leert dat bewindvoerders met weinig gerechtelijke akkoorden significant vaker in de categorie 'advocaat bewindvoerder' vallen. Bij de advocaat bewindvoerder valt 92% in de groep t/m 25 gerechtelijke akkoorden en 8% in de groep 26 t/m 50. De verklaring hiervoor is dat een advocaat-bewindvoerder doorgaans een lagere caseload heeft (gemiddeld 8 nieuw gestarte zaken in 2011), terwijl de niet-advocaten soms wel meer de 150 zaken hebben (gemiddeld 40 nieuw gestarte zaken in 2011).

crediteuren te behartigen, zal hij het gerechtelijk akkoord eerder beschouwen als een middel om de crediteur via inspraak invloed te laten uitoefenen op het (verloop van het) Wsnp-proces. Zij hoeven niet langer passief toe te kijken, maar mogen meebeslissen.

6.2 Resultaten van de enquête onder alle bewindvoerders

6.2.1 Het gerechtelijk akkoord

Van alle bewindvoerders gaf 87% aan bereid te zijn de schuldenaar te ondersteunen bij het aanbieden van een gerechtelijk akkoord, terwijl 7% aangaf dit niet te willen. De overige 6% wist het niet of had hier geen mening over. Bewindvoerders die niet of nauwelijks aanvragen voor gerechtelijke akkoorden blijken te ondersteunen, gaven vaker aan hiertoe niet bereid te zijn.

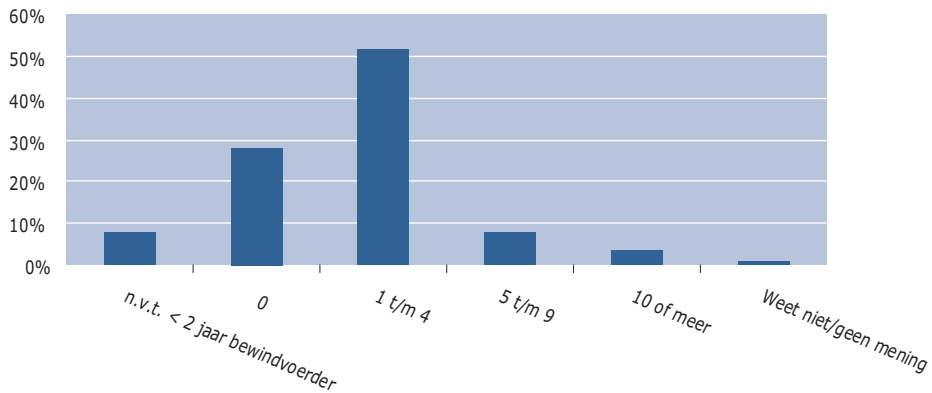
De bewindvoerders is gevraagd naar hun beweegredenen om al dan niet mee te werken aan de aanbieding van een gerechtelijk akkoord. Van de bewindvoerders die *positief* tegenover ondersteuning staan, zag het merendeel hiervan het als een 'wettelijke plicht' (70%), gevolgd door het motief 'het biedt een betere uitkomst voor de schuldenaar' (52%) of 'het biedt een betere uitkomst voor de schuldeiser' (51%). Bij deze vraag konden meer antwoorden naast elkaar worden gegeven. Bijna een kwart van de bewindvoerders noemde alle drie deze gronden naast elkaar als beweegredenen (23%). Een derde van de bewindvoerders vond dat het gerechtelijk akkoord een betere uitkomst biedt voor zowel de schuldenaar als de schuldeiser. De overige twee redenen 'versnelling van de procedure' en 'vanwege de vergoeding' werden maar weinig genoemd (respectievelijk 5 en 1%).

Van de bewindvoerders die negatief tegenover ondersteuning van het aanbieden van een gerechtelijk akkoord staan, gaf een derde (7% van de respondenten) aan dat er – gezien de bewerkelijkheid ervan – onvoldoende vergoeding tegenover de werkzaamheden staat. Vijf bewindvoerders gaven aan dat, zelfs wanneer er een kans op een gerechtelijk akkoord bestaat, de financiering hiervan een probleem is.

Gemiddeld hebben de bewindvoerders de laatste twee jaar 2,7 keer meegewerkt aan de aanbieding van een gerechtelijk akkoord; ongeveer de helft van de bewindvoerders deed dit minder dan vijf keer in de afgelopen twee jaar en ongeveer een derde deed dit geen enkele keer.

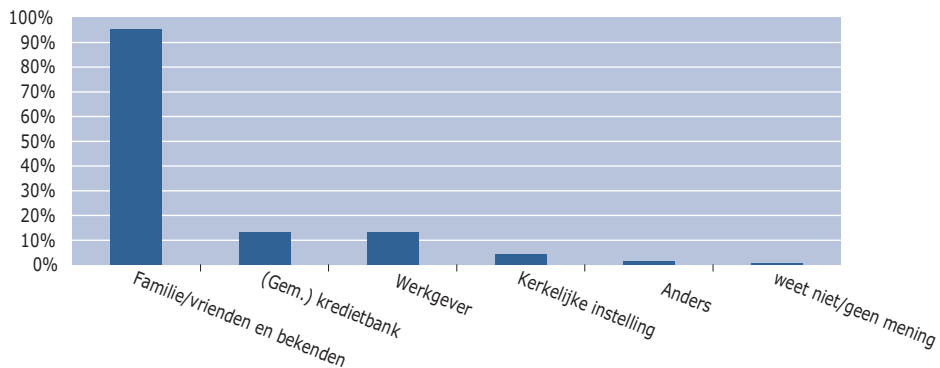
Er is geen significant verband gevonden tussen het aantal ervaringsjaren en de mate waarin men medewerking heeft verleend aan de aanbieding van een gerechtelijk akkoord.

Figuur 6.1 Frequentie medewerking aanbieding gerechtelijk akkoord (over de afgelopen twee jaar)

Aan de bewindvoerders is vervolgens gevraagd waar het geld vandaan komt bij het sluiten van een gerechtelijk akkoord. Er konden meerdere geldbronnen naast elkaar worden aangegeven. Bijna alle bewindvoerders (95%) gaven aan dat er geld afkomstig is van familie, vrienden of bekenden. Daarnaast noemde ruim 10% van de bewindvoerders de (gemeentelijke) kredietbank en ruim 10% de werkgever. Dit is een duidelijk verschil met de bewindvoerders die veel ervaring hebben met gerechtelijke akkoorden. Zij bedeeden de Kredietbanken duidelijk een belangrijkere rol toe als geldverstrekker.

Figuur 6.2 Geldbronnen bij een gerechtelijk akkoord

Binnen de groep die aangaf de afgelopen twee jaar ten minste eenmaal ondersteuning te hebben verleend bij het aanbieden van een gerechtelijk akkoord, had dit bij verreweg de meeste bewindvoerders betrekking op een liquidatieakkoord (83%). Het aanbieden van een percentageakkoord werd door een kwart van de bewindvoerders ondersteund (25%) en het spaarakkoord werd slechts sporadisch genoemd (door 1% van de bewindvoerders). Bij een liquidatieakkoord wordt een bepaald bedrag afgesproken dat zal worden uitgekeerd aan de schuldeisers, terwijl een percentageakkoord riskanter is voor de schuldenaar. Daar wordt een uit te betalen percentage per schuld vastgesteld. Als een schuldeiser zich alsnog meldt, zal er meer uitbetaald moeten worden. Deze heeft namelijk ook recht op het vastgestelde percentage.

Op de vraag welk type akkoord de voorkeur heeft, antwoordde 90%: het liquidatieakkoord.²³ De redenen die hiervoor werden genoemd, zijn: duidelijkheid en zekerheid voor alle betrokkenen, het akkoord betreft alle schuldeisers, het is snel en er zijn minder problemen achteraf.

Ter stimulering van zijn taak om het aanbieden van een gerechtelijk akkoord te ondersteunen, is onlangs de vergoeding voor bewindvoerders verhoogd van € 250- naar

€ 500,-. Over de vraag welke maatregelen hem hierin verder zouden stimuleren, waren de meningen verdeeld. De grootste groep (33%) bestond uit bewindvoerders die pleitten voor een nog hogere vergoeding, gezien de veelheid aan werkzaamheden die de procedure met zich meebrengt. De bewindvoerders gaven bovendien aan dat momenteel de vergoeding alleen wordt uitgekeerd in het geval het gerechtelijk akkoord daadwerkelijk tot stand komt. Daarnaast zou men voor elke schuldenaar die uit de *caseload* verdwijnt een nieuwe klant (of liever nog twee), als bonus door de rechtbank toegewezen willen krijgen (28%). Ook een betere voorlichting van Bureau Wsnp zou volgens 24% van de bewindvoerders kunnen bijdragen aan een verhoging van het animo voor deze taak. Door 9% van de bewindvoerders werd voorgesteld meer mogelijkheden te creëren voor leningen.

Aan de bewindvoerders is gevraagd op een schaal van 1 tot 5 aan te geven op welk soort schuldenaren gerechtelijke akkoorden volgens de bewindvoerders het meest van toepassing zijn.

Dit blijken schuldenaren te zijn met een constant inkomen i.p.v. een flexibel inkomen (1,7 op een schaal van 1=constant inkomen tot 5=flexibel inkomen). Over invloed van de hoogte van de verdien capaciteit van de schuldenaar (3,0 op een schaal van 1=laag tot 5=hoog), of deze particulier is of (ex-)ondernemer (3,1 op een schaal van 1=particulier tot 5=(ex-)ondernemer) en of deze een hoge of een lage schuld heeft (3,1 op een schaal van 1= hoge schuld tot 5=lage schuld),

23 Het percentageakkoord is met name gunstig voor ondernemers die een snelle doorstart willen maken.

oordeelde men neutraal voor wat betreft de toepasbaarheid van een gerechtelijk akkoord.

Tot besluit werd aan de bewindvoerders gevraagd op welk soort *schuldeisers* zij het gerechtelijk akkoord het meest van toepassing achten. De meerderheid gaf aan dat het soort schuldeiser niet uitmaakt (een derde van de bewindvoerders die deze vraag hebben beantwoord, was deze mening toegedaan). De bewindvoerders die wel een bepaald soort schuldeiser noemden, gaven aan dat zakelijke crediteuren, instellingen en grote organisaties zich het best lenen voor het aanbieden van een gerechtelijk akkoord (door een kwart van de bewindvoerders genoemd).

6.2.2 Tot besluit: mogelijke relevantie van de resultaten voor de praktijk

De bewindvoedersenquête wordt periodiek gehouden door Bureau Wsnp. Het doel van deze enquête is informatie te verzamelen ter ondersteuning van mogelijke aanpassingen/verbeteringen in verschillende processen of op basis waarvan beleid ontwikkeld kan worden voor de toekomst.

Ten aanzien van *het gerechtelijk akkoord* kan uit de antwoorden worden geconcludeerd dat er behoefte is aan (nog) betere voorlichting aan de bewindvoerders, met name aan de groep die hierbij nooit ondersteuning biedt. Daarnaast is de vergoeding een mogelijk punt van aandacht, omdat deze door een derde van de bewindvoerders bestempeld werd als zijnde (te) laag.

Waar het gaat om geldverstrekkers voor een akkoord blijkt voor de werkgever ook een belangrijke rol te zijn weggelegd. Deze optie werd door de bewindvoerders spontaan genoemd, buiten de keuzemogelijkheden van de enquête. Dit is veelbetekenend, omdat hier bij de opstelling van de enquête niet aan is gedacht! De werkgever wordt kennelijk steeds actiever op dit gebied.

Het percentageakkoord blijkt in de praktijk nauwelijks een rol te spelen. De bewindvoerders kunnen kennelijk beter uit de voeten met het liquidatieakkoord.

Het toewijzen van (extra) nieuwe schuldenarenzaken aan bewindvoerders die erg actief zijn in het aanbieden van goed onderbouwde akkoorden, zou kunnen worden ingezet als middel om zo ook andere bewindvoerders te stimuleren.

Schuldenaren met een constant inkomen komen, aldus de bewindvoerders, het meest in aanmerking voor gerechtelijke akkoorden. De verdien capaciteit van de schuldenaar doet nauwelijks ter zake. Dit soort gegevens zouden in de voorlichting aan bewindvoerders meegenomen kunnen worden.

7 Uitdelingsonderzoek

7.1 Schone lei en uitdeling

In paragraaf 3.5 van deze monitor is te lezen dat in 2011 bijna 11.000 schuldsaneringen zijn beëindigd. Hiervan eindigde 77% in een schone lei. De laatste jaren valt er een lichte stijging waar te nemen van het aandeel zaken resulterend in een schone lei.

Als een schuldsanering met een schone lei beëindigd is, kan er sprake zijn van een uitdeling. Over de mate waarin dit voorkomt, wordt in deze monitor niet standaard gerapporteerd. In de derde meting is hierover voor de eerste keer gepubliceerd. Om meer inzicht te krijgen in de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage is een onderzoek onder bewindvoerders gehouden. Aan alle bewindvoerders die tenminste één schuldenaar hebben gehad die de Wsnp met een schone lei heeft beëindigd, is gevraagd van een bepaald aantal zaken, die met een schone lei beëindigd zijn, aan te geven hoe hoog de schuld was bij aanvang van de Wsnp (nadat door de bewindvoerder alle schulden waren geïnventariseerd), of er een uitdeling heeft plaatsgevonden en, zo ja, hoe hoog die uitdeling was. Op basis van deze gegevens kan het uitdelingspercentage worden berekend.

De resultaten van deze inventarisatie, die in het najaar van 2011 heeft plaatsgevonden, wijzen uit dat er in 93% van de zaken eindigend in een schone lei een uitdeling heeft plaatsgevonden. Dit percentage is ongeveer gelijk voor particulieren en (ex-)ondernemers (zie tabel 7.1). Bij de eerste meting in 2006 lag het uitdelingspercentage op 79% (zie Monitor Wsnp, derde meting, p. 49).

Tabel 7.1 De mate van voorkomen van een uitdeling na een schone lei, uitgesplitst naar particulieren en (ex-)ondernemers, in absolute aantallen en percentages beëindigd 2010 en 2011

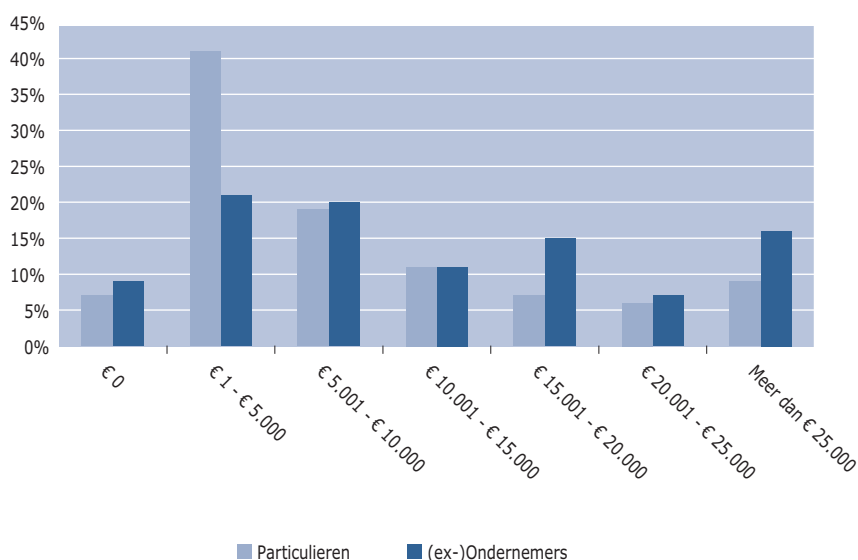
	Aantal	Wel uitdeling Absoluut	Wel uitdeling Procentueel
Particulieren	784	729	93
(Ex-)ondernemers	150	136	91
Totale groep schuldenaren	934	865	93

7.2 Hoogte van de uitdeling

De hoogte van de uitdeling varieert sterk. In veel zaken werd niets (7% van de schone leien) of slechts een laag bedrag uitgekeerd, maar in enkele zaken ging het juist om een hoog bedrag (tot maximaal € 161.092). Door enkele uitschieters bij de hoogste uitdelingen, wijken het gemiddelde en de mediaan sterk van elkaar af. Beide grootheden geven interessante, doch verschillende, informatie.

Het gemiddelde bedrag van uitdeling was € 10.673. Het mediane bedrag van uitdeling was € 5.914, wat wil zeggen dat in 50% van de uitdelingen het bedrag lager dan € 5.914 is en in 50% van de gevallen hoger. Hierbij zijn ook de schone leien meegenomen waarbij in het geheel geen sprake was van een uitdeling (€ 0). Ook maakt het een groot verschil of het een particuliere schuldsanering betreft of een schuldsanering van een (ex-)ondernemer. Bij particuliere uitdelingen vindt er over het algemeen een lagere uitdeling plaats (gemiddelde € 9.809; mediaan € 5.574) dan bij (ex-)ondernemers (gemiddelde € 15.134; mediaan: € 9.755). In figuur 7.1 is een verdeling van uitgedeelde bedragen te zien bij schuldsaneringen van zowel particulieren als van (ex-)ondernemers.

Figuur 7.1 Verdeling van uitgedeelde bedragen in percentages, uitgesplitst naar particulieren en (ex-)ondernemers peiljaar 2011

Uit figuur 7.1 blijkt dat in bijna de helft (48%) van alle particuliere schuldsaneringen minder dan € 5.000 werd uitgedeeld (inclusief de zaken waarin niets werd uitgedeeld). Bij de (ex-)ondernemers betrof dit nog geen derde (31%) van de schuldsaneringen. De helft van de uitdelingen bij deze groep viel in de eerste drie categorieën (tot € 10.000).

7.3 Uitdelingspercentage

Het uitdelingspercentage geeft weer welk percentage van de totale schuldenlast is uitgekeerd aan de schuldeisers. Gemiddeld genomen wordt in schuldsaneringen die eindigen in een schone lei ongeveer een kwart van de totale schuldenlast uitbetaald (26%). Zaken van particulieren kennen gemiddeld een hoger uitdelingspercentage (28%) dan die van (ex-)ondernemers (19%). De verklaring hiervoor is dat de totale schuldenlast van (ex-)ondernemers een stuk hoger ligt dan die van particulieren (€ 118.220 versus € 42.171).

7.4 Kenmerken die mogelijk van invloed zijn op de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage

Er kunnen drie soorten kenmerken worden onderscheiden die mogelijk van invloed zijn op de hoogte van de uitdeling:

1. Kenmerken van de zaak zelf, uitgesplitst naar:
 - enkele of dubbele boedel²⁴;
 - reden van de schuld;
 - aantal crediteuren;
 - tussentijdse evaluatiezitting;
 - via faillissement in de Wsnp gekomen.

2. Kenmerken van de schuldenaar in het bezit van een schone lei, uitgesplitst naar:
 - leeftijd;
 - geslacht;
 - burgerlijke staat/type huishouden;
 - gezinsgrootte;
 - opleiding;
 - bron van inkomsten;
 - eigenwoningbezit;
 - budgethulp ontvangen.*

3. Kenmerken van de bewindvoerder, uitgesplitst naar:
 - leeftijd;
 - ervaringsjaren;
 - geslacht;
 - *caseload*;
 - beroepsmatige achtergrond (advocaat of niet).

²⁴ Zie, voor een toelichting op deze termen, paragraaf 3.3.3.

Hoewel het voorstelbaar is dat alle bovenstaande variabelen van invloed kunnen zijn op de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage, kon slechts een deel van deze kenmerken worden meegenomen in de analyses. Reden hiervoor is dat er van een aantal kenmerken niet voldoende (of onbetrouwbare) gegevens bekend waren. De kenmerken die zijn meegenomen in de analyses, zijn in bovenstaande opsomming gemarkeerd met een asterisk.

In deze paragraaf worden de enkelvoudige effecten besproken die de verschillende kenmerken op de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage hebben.

Zoals hierboven reeds is gebleken, maakt het voor de hoogte van de uitdeling verschil of een zaak een particulier of (ex-)ondernemer betreft. Daarom is ervoor gekozen om deze twee groepen afzonderlijk onder de loep te nemen. De navolgende resultaten zijn dan ook steeds uitgesplitst naar particulieren en (ex-)ondernemers.

Uit de cijfers blijkt dat er bij veel boedels sprake is van een positief saldo. Helaas kunnen de cijfers niet worden vergeleken met de resultaten van het minnelijk traject vanwege het ontbreken van een eenduidige registratie.

Particulieren

Bij particuliere schuldsaneringen is te zien dat een dubbele boedel tot een hogere uitdeling en een hoger uitdelingspercentage leidt. Dit is ook logisch, omdat er bij een dubbele boedel vaker sprake is van een dubbel inkomen, maar niet van een dubbele schuld. Verder blijkt dat als de oorzaak van de schuld in overbesteding ligt, er gemiddeld sprake is van een hoger uitdelingspercentage, dan wanneer er geen sprake van overbesteding is.

Bij mannen is er gemiddeld een hogere uitdeling en een hoger uitdelingspercentage waar te nemen dan bij vrouwen en hoe ouder de schuldenaar is, hoe hoger de gemiddelde uitdeling.²⁵ Ten slotte blijkt dat de aanwezigheid van budgethulp (voorafgaand aan of tijdens de schuldsanering) samengaat met een hogere uitdeling, maar niet met een hoger uitdelingspercentage. Uit de cijfers blijkt dat zaken waarin enige vorm van budgethulp aanwezig is, gekenmerkt worden door een lagere totale schuldenlast en dat kan de laatste bevinding mogelijk verklaren. Kenmerken van bewindvoerders lijken nauwelijks invloed te hebben op de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage bij schuldsaneringen van particulieren. Voor de achterliggende cijfers zie bijlage 5, tabel B5.1.

(Ex-)ondernemers

Bij schuldsaneringen van (ex-)ondernemers leidt een dubbele boedel tot een hogere uitdeling en een hoger uitdelingspercentage dan een enkele boedel.

In tabel B5.2 van bijlage 5 is te zien dat de leeftijd van de schuldenaar invloed heeft op de hoogte van het uitdelingspercentage. Omdat het aantal 'jongere (ex-)

²⁵ Dit heeft ook enigszins te maken met de totale schuld, die op lijkt te lopen (niet significant!) naarmate de schuldenaar ouder is.

ondernemers' (tot en met 25 jaar) echter niet verder reikte dan vier schuldenaren, was dit ontoereikend om over deze groep als geheel echte uitspraken te kunnen doen.²⁶

Schuldenaren die samenleven, realiseren gemiddeld een hogere uitdeling en een hoger uitdelingspercentage dan alleenstaande schuldenaren.

7.5 Kenmerken die mogelijk van invloed zijn op de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage in samenhang

In bovenstaande paragraaf zijn de enkelvoudige effecten besproken van de verschillende kenmerken op de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage bij particulieren en bij (ex-)ondernemers. Omdat er een mogelijke samenhang is tussen bepaalde kenmerken is er een regressieanalyse uitgevoerd, waarbij alle kenmerken die zojuist elk apart zijn besproken tegelijkertijd zijn meegenomen. Op deze manier wordt gecorrigeerd voor onderlinge samenhang tussen de kenmerken en wordt duidelijk welke kenmerken het meest van belang zijn voor de hoogte van de uitdeling en het uitdelingspercentage.²⁷

Omdat bij dubbele zaken de beide partners niet onafhankelijk zijn van elkaar, is van elke dubbele zaak maar één van beide partners in de analyse opgenomen.²⁸

Particulieren

Uit de regressieanalyses met als afhankelijke variabele de **hoogte van de uitdeling** komt het volgende naar voren. De kans op een hogere **uitdeling** bij **particulieren** is groter:

- bij mannen dan bij vrouwen; en
- bij een dubbele boedel dan bij een enkele boedel.

Uit de regressieanalyses met als afhankelijke variabele het **uitdelingspercentage** komt het volgende naar voren. De kans op een hoger **uitdelingspercentage** bij **particulieren** is groter:

- bij mannen dan bij vrouwen.

26 Verder zijn er in tabel B6.3 van bijlage 5 enkele verschillen zichtbaar die niet significant zijn en waarbij de kans te groot is (>5%) dat deze verschillen op toeval zouden kunnen berusten. Een voorbeeld hiervan is het aanmerkelijk hogere gemiddelde uitdelingspercentage bij schuldenaren die voorafgaand aan of tijdens de Wsnp budgethulp hebben ontvangen (respectievelijk 26% tegenover 17% bij schuldenaren die dit niet kregen).

27 Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat zaken voor wat betreft de hoogte van de uitdeling zowel een sterk verband hebben met kenmerk x als met kenmerk y. Door deze kenmerken samen in het analysemodel op te nemen, wordt duidelijk of het nu vooral kenmerk x is dat hoogte van de uitdeling beïnvloedt, of dat het vooral kenmerk y is dat bepalend is voor de hoogte van de uitdeling of het uitdelingspercentage. Ook kan blijken dat beide kenmerken samen een rol spelen.

28 Te weten degene die het eerst in de Wsnp kwam.

(Ex-)ondernemers

Uit de regressieanalyses met als afhankelijke variabele de **hoogte van de uitdeling** komt het volgende naar voren. De kans op een hogere **uitdeling** bij **(ex-)ondernemers** is groter:

- bij een dubbele boedel dan bij een enkele boedel.

Uit de regressieanalyses met als afhankelijke variabele het **uitdelingspercentage** komt het volgende naar voren. De kans op een hoger **uitdelingspercentage** bij **(ex-)ondernemers** is groter:

- bij een dubbele boedel dan bij een enkele boedel;
- wanneer er voorafgaand aan of tijdens de Wsnp enig vorm van budgethulp is geweest.

7.6 Conclusies van de uitdelingsanalyses

Uit de resultaten van beide analyses mag worden afgeleid dat slechts van een klein aantal (sub)kenmerken kan worden aangetoond dat er een verband bestaat tussen het betreffende kenmerk en de hoogte van de uitdeling en/of het uitdelingspercentage.

Bij *particulieren* speelt de aard van de boedel bij beide analyses een rol: het gegeven of het om een enkele of een dubbele boedel gaat, heeft invloed op zowel de hoogte als het percentage van de uitdeling. Daarnaast is er een effect gevonden voor wat betreft het geslacht van de schuldenaar, zowel op de hoogte als op het percentage. Leeftijd, type huishouden en budgethulp lijken alleen van invloed te zijn op de hoogte van de uitdeling. Daarnaast is overbesteding als reden voor de schulden juist van invloed op het uitdelingspercentage.

Bij (ex-)ondernemers is er een verband gevonden tussen de hoogte en/of het percentage van de uitdeling voor wat betreft 'enkele/dubbele boedel' (bij beide analyses), leeftijd van de schuldenaar, type huishouden en budgethulp. In tabel B5.3 van bijlage 5 zijn alle resultaten schematisch weergegeven.

Eigenschappen van de bewindvoerder lijken nauwelijks van invloed op zowel de hoogte als het percentage van de uitdeling.

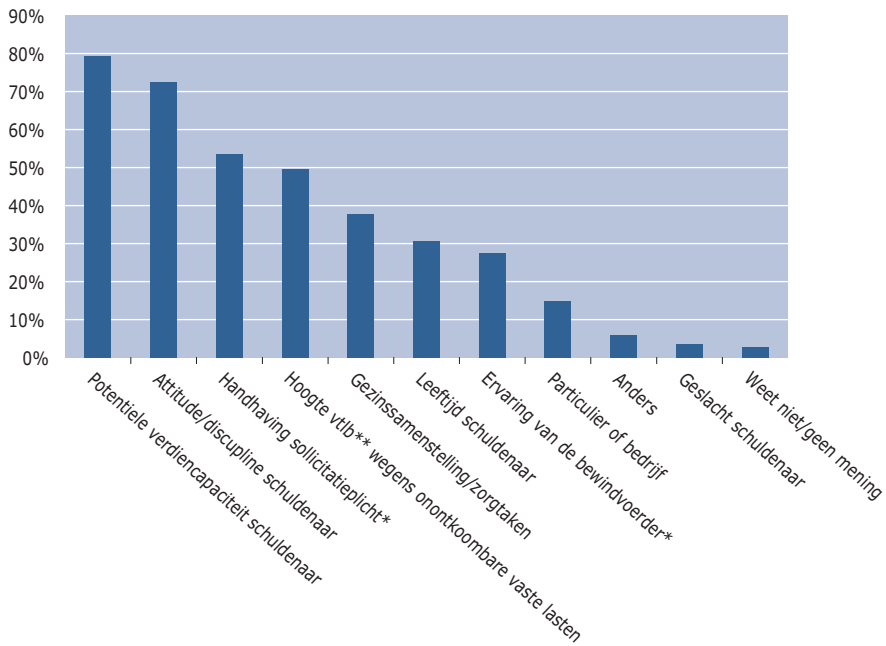
7.7 Enquête onder bewindvoerders betreffende de uitdeling

Volgens de bewindvoerders die hebben deelgenomen aan de enquête wordt de hoogte van de uitdeling het sterkst beïnvloed door de potentiële verdien capaciteit van de schuldenaar (80% van de bewindvoerders geeft dit aan) en de attitude/discipline van de schuldenaar. De derde belangrijkste factor die de hoogte van de uitdeling bepaalt, is gelegen in de wijze waarop de bewindvoerder de sollicitatieplicht handhaaft (ruim 50% noemt deze oorzaak).

Deze laatste twee factoren zien we ook vaak terug bij de redenen van uitval (zie hierna paragraaf 8.1).

Als de inschatting van de bewindvoerder wordt vergeleken met de resultaten van de hiervoor beschreven analyse dan kan er geconcludeerd worden dat er sprake is van enige overeenkomst. De potentiële verdien capaciteit die door de bewindvoerders erg belangrijk wordt gevonden, is wellicht te herleiden tot de dubbele boedel die als belangrijkste factor uit de enkel- en meervoudige analyses naar voren komt.

Figuur 7.2 Factoren die volgens de bewindvoerders de hoogte van de uitdeling beïnvloeden

* Bewindvoerder-gerelateerd

** Vrij te laten bedrag

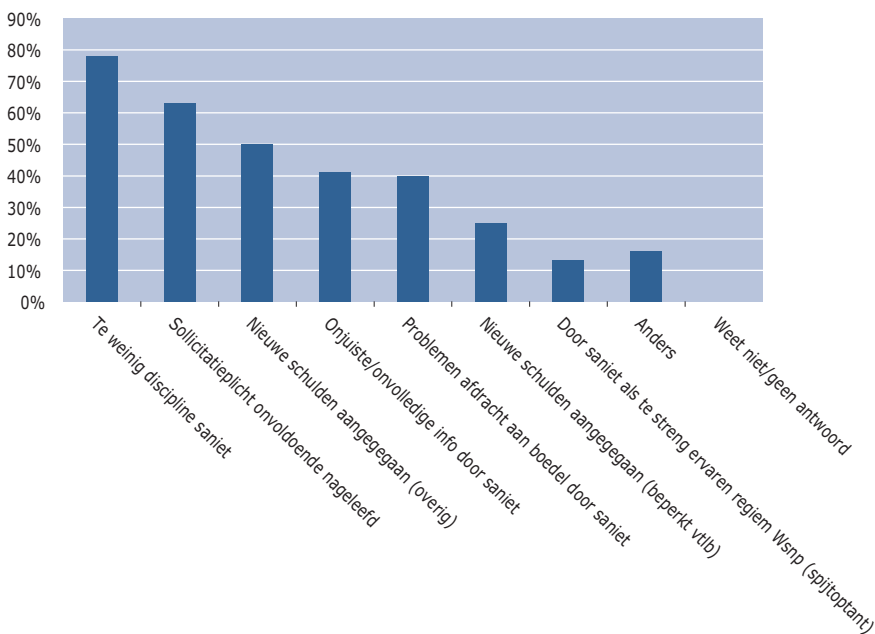
8 Overige resultaten van de bewindvoerdersenquête: uitval en visie op taak en handelen

In dit hoofdstuk worden diverse overige resultaten uit de bewindvoerdersenquête beschreven.

8.1 Schuldenaren zonder schone lei

Waarom haalt een aantal schuldenaren de eindstreep niet maar wordt hun Wsnptraject voortijdig beëindigd zonder schone lei? Op deze vraag werd het meest geantwoord dat de schuldenaar de eindstreep niet haalde, omdat hij te weinig discipline aan de dag had gelegd (78%), gevolgd door 'niet voldoende gesolliciteerd' (63%). Ongeveer de helft van de bewindvoerders noemde als (één van de) reden(en) dat de schuldenaar nieuwe schulden was aangegaan, onjuiste of onvolledige informatie had verstrekt aan de bewindvoerder of problemen had met de afdracht aan de boedel.

Figuur 8.1 Oorzaken uitval Wsnp

8.2 Visie bewindvoerders op eigen taak en handelen

Uit de enquête blijkt dat de bewindvoerders zichzelf eerder als controleur zien dan als hulpverlener (2,0 op een schaal van 1=controleur en 5=hulpverlener).

In hun opinie zijn zij er meer voor de schuldeisers dan voor de schuldenaren (3,4 op een schaal van 1=voor de schuldenaar en 5= voor de schuldeiser).

Zij bestempelen zichzelf als behoorlijk streng (2,4 op een schaal van 1=streng en 5=niet streng).

Voor wat betreft de ruimte die een bewindvoerder ervaart om daadwerkelijk streng te kunnen optreden, neigde men gemiddeld iets meer naar 'weinig ruimte': 3,2 op een schaal van 1=veel ruimte) tot 5=in het geheel geen ruimte).

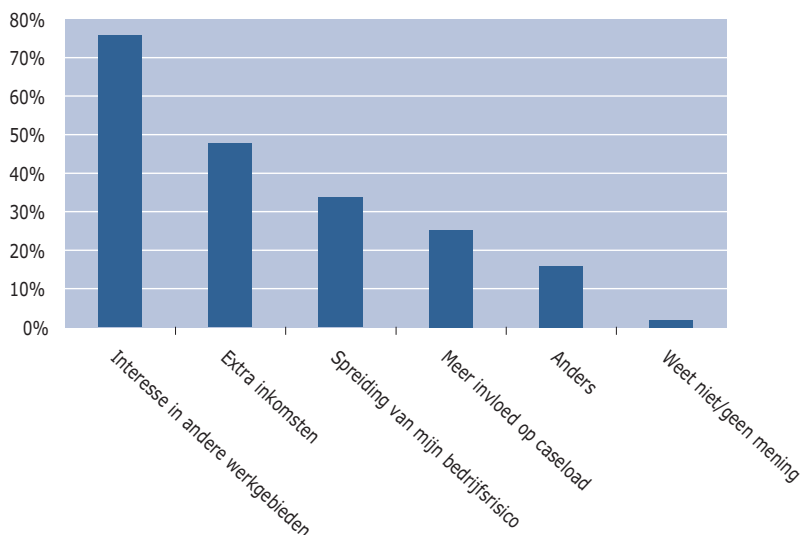
Er is geen verschil in houding waar te nemen als de beroepsmatige achtergrond van de bewindvoerders in ogenschouw wordt genomen. Advocaat-bewindvoerders of medewerkers van een advocatenkantoor vonden zichzelf niet meer of minder streng of controleur dan de overige groepen.

Op de vraag aan de bewindvoerders of ze bereid zijn andere werkzaamheden te verrichten naast hun huidige taken, antwoordde 48% bevestigend en 32% ontkennend. Van de bewindvoerders die vijf of meer gerechtelijke akkoorden aanbieden zei 83% bereid te zijn extra taken op zich te nemen en de bewindvoerders die tien of meer gerechtelijke akkoorden aanbieden, gaven allen aan hiertoe bereid te zijn. Als mogelijke extra taken werden het meest genoemd: het optreden als *case manager* voor cliënten met multiproblematiek of het aanvragen van toevoegingen namens een cliënt voor een voorlopige voorziening, een moratorium of, als vaakst expliciet genoemd, een dwangakkoord namens de cliënt.

Ook binnen het minnelijk traject zag men adviserende of hulpverlenende taken voor zichzelf weggelegd.

De bepalende factor voor de positieve houding ten aanzien van de uitbreiding van taken was het vaakst 'interesse in andere werkgebieden' (drie kwart van de bewindvoerders geeft dit aan) en 'extra inkomsten' (door bijna de helft genoemd).

Figuur 8.2 Motivatie bewindvoerders voor uitbreiding taken

De antwoordcategorie 'anders' bestaat uit bewindvoerders die aangaven extra taken te ambiëren voor de afwisseling in het werk of als nieuwe uitdaging, of kansen zagen voor het realiseren van één aanspreekpunt voor schuldenaren met korte lijnen.

De bewindvoerders die geen taakuitbreiding ambieerden, gaven hiervoor als redenen: 'geen tijd / al werk genoeg' of vanwege een mogelijke belangenverstremgeling. Enkele bewindvoerders noemden de lage vergoedingen die in de regel voor de werkzaamheden gelden.

Tot besluit: mogelijke relevantie van de resultaten voor de praktijk

De enquête biedt bruikbare informatie over redenen van uitval bij de Wsnp. Volgens de geënquêteerde bewindvoerders dienen schuldenaren met name te beschikken over voldoende discipline en bereid te zijn om te solliciteren als zij de Wsnp met een schone lei willen verlaten. Daarnaast moeten zij naar de bewindvoerder openheid van zaken geven. Dit geldt in het algemeen, maar in het bijzonder ten aanzien van nieuwe schulden. De rechter is uiteindelijk degene die toetst of een schuldenaar saneringsrijp is.

De bewindvoerders stonden over het algemeen positief tegenover aanvullende taken. Dit is in lijn met recente ontwikkelingen, zoals, bijvoorbeeld, de inzet van bewindvoerders in de pilot 'multiproblematiek' die in 2012 van start is gegaan. De bewindvoerder is hierin de rol toebedeeld van *case manager*. Ook wordt er geëxperimenteerd met het laten aanvragen van toevoegingen voor voorlopige voorzieningen, moratoria en dwangakkoorden door bewindvoerders.

Overige resultaten van de bewindvoerdersenquête: uitval en visie op taak en handelen

De bewindvoerders gaven vaker aan er vooral te zijn voor de schuldeisers en minder voor de schuldenaren dan andersom. Bovendien beoordeelden zij zichzelf als streng in hun taak als controleur van de schuldenaar.

9 Samenvatting

De achtste meting van de Wsnp-monitor is een actualisering van de cijfers uit de zevende meting. Deze monitor bestaat uit een update van de vaste set gegevens over aanvraag, instroom, aanbod, doorstroom en uitkomsten, alsmede van de gegevens over dwangakkoorden, moratoria en voorlopige voorzieningen. Ten behoeve van deze monitor is aanvullend onderzoek gedaan op het gebied van het gerechtelijk akkoord, de (hoogte van de) uitdeling en de taakopvatting en – invulling van bewindvoerders.

De belangrijkste uitkomsten van de achtste Wsnp-monitor zijn als volgt.

Aanvragen

In 2011 zijn er 21.114 verzoeken tot toepassing van de Wsnp ingediend, 30% meer dan in 2010. De toename deed zich voor bij bijna alle rechtbanken.

Afwijzingen

Het totale afwijzingspercentage was in 2011 iets hoger dan in 2010: 17,1% tegen 16,0%. Tussen de rechtbanken waren er grote verschillen in de hoogte van de afwijzingspercentages; dit varieerde van 6 tot 33%.

Instroom

Het aantal uitgesproken schuldsaneringen is in 2011 ten opzichte van 2010 met ruim 30% toegenomen tot 14.722. Dat komt neer op gemiddeld 112 schuldsaneringen per 100.000 inwoners van 18 jaar of ouder. Tussen de arrondissementen liep dit aantal uiteen van 45 in Dordrecht tot 220 in Zwolle. In 's-Hertogenbosch is het aantal licht gedaald ten opzichte van 2010, terwijl Rotterdam en Leeuwarden een sterke stijging kenden. In 2011 zijn bijna 840 faillissementen omgezet in een schuldsanering. Deze omzettingen maakten bijna 6% uit van de totale instroom van dat jaar; dat was ongeveer 1% minder dan in 2010.

Het profiel van nieuw ingestroomde schuldenaren is in 2011 weinig veranderd: de verhouding tussen particulieren en (ex-)ondernemers bleef 80% tegen 20%. Ook de verhouding tussen vrouwen en mannen bleef nagenoeg hetzelfde. De gemiddelde leeftijd steeg licht naar ruim 42 jaar. Het gemiddelde inkomen is voor zowel (ex-)ondernemers als particulieren licht gedaald. De gemiddelde schuldenlast is voor (ex-)ondernemers gedaald, terwijl deze voor particulieren steeg.

Ontstaan schulden

Voor (ex-)ondernemers die in 2011 instroomden in de Wsnp, was een terugval in inkomen de voornaamste reden voor hun schulden. Naast een terugval in inkomen waren voor particulieren ook overbesteding en compensatiegedrag belangrijke oorzaken van schulden. Overbesteding werd als oorzaak wel steeds minder belangrijk, terwijl compensatie de afgelopen jaren aan importantie heeft gewonnen.

Het aandeel schuldenaren aan wie tijdens het minnelijk traject een akkoord werd aangeboden, was in 2011 73% onder particulieren en 62% onder (ex-)ondernemers. Bij deze laatste groep is dit percentage sinds 2008 fors gestegen.

Toepassing na hoger beroep

Het percentage zaken na een hoger beroep was met 1,6% in 2011 iets hoger dan in 2010.

Bewindvoerders

Het aantal actieve bewindvoerders is in 2011 verder gedaald, naar 644, terwijl het aantal lopende zaken is gestegen naar 35.500. Het aandeel advocaten onder de bewindvoerders daalde eveneens verder. Gemiddeld had een advocaat 9 zaken in behandeling. Het percentage advocaten onder de actieve bewindvoerders verschilde in 2011 sterk per arrondissement. Het laagst was het in Amsterdam (11%) en verreweg het hoogst in Assen (68%).

Een niet-advocaat behandelde gemiddeld 63 zaken, terwijl dit in 2010 nog 54 zaken betrof. Het gemiddeld aantal lopende schuldsaneringen per advocaatbewindvoerder was op 31 december 2011 verreweg het hoogst in het arrondissement Groningen (50 zaken per niet-advocaat). In Arnhem, Leeuwarden en Zutphen was dit aantal het laagst.

Uitkomsten

Van alle zaken die tussen 1998 en 2008 zijn gestart, is 71% beëindigd met een schone lei. Verder eindigde 14% van deze zaken in een faillissement en 3% in een akkoord. Het aandeel overige beëindigingen bedroeg voor de hele periode 12%.

In 2011 zijn 10.600 zaken beëindigd, een forse daling ten opzichte van 2010. Bij 8.160 zaken is een schone lei verleend, een kwart minder dan in 2010. Wel werden meer akkoorden met schuldeisers getroffen: 245 akkoorden tegen 180 in 2010. Daarnaast eindigden 514 zaken met een faillissement. Het aantal overige beëindigingen bedroeg 1.681.

Oorzaken van schulden bij schuldsaneringen beëindigd met schone lei

Bij schuldsaneringen van particulieren die binnen anderhalf jaar met een schone lei werden beëindigd, waren in 2011 een terugval in inkomen, compensatiegedrag

en overbesteding vaak redenen voor de schulden. Bij zaken eindigend in een schone lei met een looptijd tussen 3 en 4 jaar nam het aandeel overbesteding toe, terwijl compensatiegedrag juist een minder grote rol speelde.

Bij schuldsaneringen van (ex-)ondernemers die binnen anderhalf met een schone lei werden beëindigd in 2011, was een inkomensterugval veel vaker oorzaak van de schulden dan bij particuliere schuldenaren. Compensatiegedrag kwam bij (ex-)ondernemers bij minder dan een derde van de korte schuldsaneringen voor. Dat geldt zeker voor schone leien die in 3 tot 4 jaar werden verkregen.

Oorzaken van schulden bij schuldsaneringen beëindigd zonder schone lei
Particulieren die hun schuldsanering binnen 1,5 jaar zonder schone lei beëindigden, noemden in meer dan de helft van de gevallen een terugval in inkomen als reden van de schulden. Overbesteding en compensatiegedrag kwamen bij ongeveer een derde van deze gevallen voor. Bij schuldsaneringen met een looptijd van 3 tot 4 jaar zonder schone lei was overbesteding vaker een oorzaak van de schulden van particulieren. Bij langer lopende schuldsaneringen zonder schone lei veranderden de cijfers voor particulieren niet significant.

Voor (ex-)ondernemers zonder schone lei was in 2011 een terugval in inkomen de meest genoemde oorzaak van de schulden. Echtscheiding, overbesteding en compensatiegedrag werden beduidend minder vaak genoemd.

Dwangakkoorden, moratoria en voorlopige voorzieningen

Het aantal verzoeken om een dwangakkoord en voorlopige voorziening was in 2011 opnieuw aanzienlijk hoger dan in 2010. De toename was vooral groot bij de dwangakkoorden (in 2011 meer dan verdrievoudigd ten opzichte van het aantal verzoeken in 2008: van 426 naar 1.477). Het aantal voorlopige voorzieningen was in 2011 3 maal zo hoog als in 2008: van 278 naar 884). Bij de moratoria was er voor het eerst sprake van een daling van 9% ten opzicht van 2010; vergeleken met 2008 was er nog sprake van een toename van 74% (van 506 in 2008 naar 880 in 2011).

Het percentage toegewezen verzoeken was in 2011 30% bij de dwangakkoorden, 56% bij de moratoria en 64% bij de voorlopige voorzieningen.

De afwijzingspercentages van de drie voorzieningen lagen minder ver uiteen: 24% bij de dwangakkoorden, 18% bij de moratoria en 15% bij de voorlopige voorzieningen.

Van de verzoeken om een dwangakkoord werd 41% ingetrokken. Bij de moratoria was dit 17% en bij de voorlopige voorzieningen 13%.

Net als in 2010 kwamen er in 2011 grote verschillen voor tussen de rechtbanken wat betreft het aantal ingediende verzoeken, evenals in de toekennings-, afwijzings- en intrekkingspercentages.

Gerechtelijke akkoorden

Bewindvoerders die bij veel gerechtelijke akkoorden betrokken zijn geweest, noemden in telefonische interviews de volgende factoren die volgens hen van invloed zijn op het tot stand komen van een gerechtelijk akkoord: kennis/deskundigheid van de bewindvoerder (betreffende mogelijkheden) op dit gebied en attitude t.o.v. het gerechtelijk akkoord, beschikbaarheid van een krediet, soort aanstelling en *case load*, soort klant en de eigen taakopvatting jegens crediteuren én schuldenaar.

In de enquête die in het voorjaar van 2012 onder bewindvoerders is gehouden, gaf 87% van alle bewindvoerders aan bereid te zijn de schuldenaar te ondersteunen bij het aanbieden van een gerechtelijk akkoord. Van de bewindvoerders die positief tegenover ondersteuning staan, zag de grootste groep bewindvoerders het als een 'wettelijke plicht' (70%), gevolgd door het motief 'het biedt een betere uitkomst voor de schuldenaar' (52%) of 'het biedt een betere uitkomst voor de schuldeiser' (51%).

Van de bewindvoerders die negatief tegenover ondersteuning van het aanbieden van een gerechtelijk akkoord staan, gaf een derde (7% van de respondenten) aan dat – gezien de bewerkelijkheid ervan – onvoldoende vergoeding tegenover deze werkzaamheden staat gezien de bewerkelijkheid ervan.

Gemiddeld hebben de bewindvoerders die aan de enquête hebben deelgenomen de laatste twee jaar 2,7 keer meegewerkt aan de aanbieding van een gerechtelijk akkoord.

Bijna alle bewindvoerders (95%) gaven aan dat het benodigde geld afkomstig is van familie, vrienden of bekenden. Daarnaast noemde ruim 10% van de bewindvoerders de (gemeentelijke) kredietbank en ruim 10% de werkgever.

De akkoorden hadden bij verreweg de meeste bewindvoerders betrekking op een liquidatieakkoord (83%). Het aanbieden van een percentageakkoord werd door een kwart van de bewindvoerders ondersteund (25%).

Negentig procent van de bewindvoerders gaf de voorkeur aan het liquidatieakkoord, vanwege de duidelijkheid ofwel meer zekerheid voor alle betrokkenen, omdat het akkoord alle schuldeisers betreft, het sneller werkt en omdat achteraf zich minder problemen voordoen.

De bewindvoerders pleitten voor een (nog) hogere vergoeding, gezien de werkzaamheden die de procedure met zich meebrengt. Zij gaven bovendien aan dat er alleen een vergoeding wordt gegeven als het gerechtelijk akkoord daadwerkelijk tot stand is gekomen. Daarnaast stelde 28% voor, dat de rechtbank voor elke schuldenaar die uit de *case load* verdwijnt een nieuwe klant (of liever nog twee) als bonus toewijst.

Schuldenaren met een constant inkomen in plaats van een flexibel inkomen en

zakelijke crediteuren, instellingen en grote organisaties zouden zich, volgens de bewindvoerders, het best lenen voor het aanbieden van een gerechtelijk akkoord.

Uitdeling

In 93% van zaken waarin een schone lei is toegekend heeft een uitdeling plaatsgevonden. Dit percentage is ongeveer gelijk voor particulieren en (ex-) ondernemers. Het gemiddelde bedrag van uitdeling is € 10.673. Bij particuliere uitdelingen vindt er over het algemeen een lagere uitdeling plaats (gemiddeld € 9.809) dan bij (ex-)ondernemers (gemiddeld € 15.134).

Gemiddeld genomen, wordt in schuldsaneringen die eindigen in een schone lei ongeveer een kwart van de totale schuldenlast uitbetaald (26%). Particulieren blijken gemiddeld een hoger uitdelingspercentage te hebben (28%) dan (ex-) ondernemers (19%).

Bij *particulieren* speelt de aard van de boedel een rol bij de hoogte van de uitdeling: of het een enkele of een dubbele boedel betreft, heeft invloed op zowel de hoogte als het percentage van de uitdeling. Daarnaast is er een effect gevonden voor wat betreft het geslacht van de schuldenaar, zowel op de hoogte als op het percentage van de uitdeling. Leeftijd, type huishouden en budgethulp lijken daarentegen alleen samen te hangen met de hoogte van de uitdeling en overbesteding als reden voor de schulden heeft juist invloed op het uitdelingspercentage.

Bij (ex-)ondernemers is er een verband gevonden tussen de hoogte en/of het percentage van de uitdeling voor wat betreft 'enkele/dubbele boedel' (bij beide analyses), leeftijd van de schuldenaar, huishoudvorm en budgethulp.

Volgens de bewindvoerders wordt de hoogte van de uitdeling het sterkst beïnvloed door de potentiële verdien capaciteit van de schuldenaar (80% van de bewindvoerders gaf dit aan) en de attitude/discipline van de schuldenaar. Een derde belangrijke factor die de hoogte van de uitdeling bepaalt, is gelegen in de wijze waarop men als bewindvoerder de sollicitatieplicht handhaaft (ruim 50% noemde deze oorzaak).

Schone lei

De redenen dat de schuldenaar de eindstreep niet haalde, waren volgens de bewindvoerders: te weinig discipline (78%), 'niet voldoende gesolliciteerd' (63%) of de schuldenaar was nieuwe schulden aangegaan (50%), had onjuiste of onvolledige informatie verstrekt aan de bewindvoerder of had problemen met de afdracht aan de boedel (beide 40%).

Taken van de bewindvoerder

De bewindvoerders zagen zichzelf eerder als controleur dan als hulpverlener, waren er meer voor de schuldeisers dan voor de schuldenaren en bestempelden zichzelf als behoorlijk streng.

De helft van de bewindvoerders gaf aan bereid te zijn andere werkzaamheden

Samenvatting

te willen verrichten naast hun huidige taken; 32% was dat niet. Als andere werkzaamheden werden genoemd: het optreden als *case manager* voor cliënten met multiproblematiek of het aanvragen van toevoegingen namens een cliënt voor een voorlopige voorziening, een moratorium of, als vaakst expliciet genoemd, een dwangakkoord namens de cliënt. Ook binnen het minnelijk traject zag men adviserende of hulpverlenende taken voor zichzelf weggelegd.

De bepalende factor voor de positieve houding ten aanzien van uitbreiding van taken was het vaakst 'interesse in andere werkgebieden' (drie kwart van de bewindvoerders gaf dit aan) en 'extra inkomsten' (door bijna de helft genoemd).

De bewindvoerders die geen taakuitbreiding wilden, gaven hiervoor als redenen 'geen tijd/al werk genoeg' of vanwege een mogelijke belangenverstrengeling.

Bijlage 1

Samenstelling begeleidingscommissie

mr. C.A.M. Boekestein	Ministerie van Veiligheid en Justitie, Toegang Rechtsbestel
mr. F.H.E. Boerma L. Maas	Rechtbank Breda (voorzitter) Bewindvoerder/bestuurslid Branchevereniging Bewindvoerders Wsnp
A.A. de Jong MPM mr. G. Lankhorst	Stadsbank Oost Nederland, bestuurslid NVVK Ministerie van Veiligheid en Justitie, Toegang Rechtsbestel
mr. M. Menzing	Bewindvoerder/schuldhulpverlener, Menzing & Partners
mr. H. Schruer dr. M. ter Voert prof. mr. R.D. Vriesendorp	Advocaat Ministerie van Veiligheid en Justitie, WODC Advocaat De Brauw Blackstone Westbroek en Universiteit van Tilburg
drs. H. Rietveld	Teammanager Rechtsbescherming en Veiligheid, CBS
<i>Namens Bureau Wsnp:</i>	
drs. J.H.M. von den Hoff	Bureau Wsnp, Raad voor Rechtsbijstand
L. Strating-van de Grint	Bureau Wsnp, Raad voor Rechtsbijstand (secretaris)

Bijlage 2

Tabel behorend bij hoofdstuk 3

Tabel B2.1 Aanvragen Wsnp per rechtbank over 2008 tot en met 2011*

	2008	2009	2010	2011	Mutatie 2011 t.o.v. 2010
Alkmaar	377	398	537	703	+31%
Almelo	690	670	910	1.071	+18%
Amsterdam	1.112	1.197	1.331	1.612	+21%
Arnhem	652	648	899	1.186	+32%
Assen	330	401	462	657	+42%
Breda	939	937	1.406	1.426	+1%
Den Haag	1.027	1.540	1.653	2.239	+35%
Dordrecht	133	158	179	334	+87%
Groningen	488	618	830	924	+11%
Haarlem	569	817	1.158	1.158	0%
Leeuwarden	358	500	514	1.063	+107%
Maastricht	751	544	556	942	+69%
Middelburg	334	199	388	471	+21%
Roermond	374	314	408	499	+22%
Rotterdam	686	839	1.132	2.395	+112%
's-Hertogenbosch	605	809	1.015	1.124	+11%
Utrecht	464	564	652	773	+19%
Zutphen**	321	354	559	684	+22%
Zwolle/Lelystad	1.139	1.195	1.589	1.823	+15%
Totaal	11.384	12.720	16.208	21.114	+30%
Index	100	112	142	185	+30%

* Bij sommige rechtbanken is dit inclusief verzoek omzettingen faillissement.

** Handmatige gegevens gebruikt.

Bijlage 3

Onderzoeksverantwoording CBS

(betreft hoofdstuk 3 vanaf paragraaf 3.3 en hoofdstuk 4)

Aanvullend op wat in de hoofdstukken reeds is vermeld, wordt hier een nadere toelichting gegeven op de werkwijzen bij de verschillende deelonderzoeken.

Analyse database schuldsaneringen (door het CBS)

De analyse van de gegevens uit hoofdstuk 3 wordt sinds de vierde meting gedaan door het CBS. Het bestand dat het CBS hiervoor gebruikt, is grotendeels gebaseerd op een afslag van de Centrale Database Schuldsaneringen (CDS), maar anders van opbouw dan het bestand dat in eerdere metingen werd gebruikt. Op enkele punten wijken analyse-eenheden en uitkomsten daardoor af van die van de vierde meting. Het betreft:

Startjaar

Sinds de vierde meting is het startjaar gebaseerd op de uitspraakdatum in plaats van op de publicatiedatum. Daardoor wijken de aantallen per jaar enigszins af van eerdere metingen.

Vorm van het huishouden

Sinds de vierde meting wordt de vorm van het huishouden op het niveau van de schuldenaar weergegeven en niet meer op het niveau van een huishouden. Dit betekent dat een stel waarvan beide partners in de Wsnp zitten, nu tweemaal wordt geteld als 'deel uitmakend van een stel'. Reden voor deze omschakeling is dat niet alle stellen die samen een huishouden vormen, eenvoudig en betrouwbaar genoeg uit het bestand gehaald kunnen worden. Omdat daarnaast de indeling enige bijstelling behoefde, wijken deze cijfers af van de nulmeting tot en met de derde meting.

Actieve bewindvoerders

Sinds de vierde meting wordt het aantal actieve bewindvoerders gerapporteerd, waar het in de eerdere metingen om het aantal ingeschreven bewindvoerders ging. Het aantal actieve bewindvoerders geeft een beter beeld van de beschikbare capaciteit. Onder de bewindvoerders zonder lopende zaken zijn er relatief veel die tijdelijk niet of slechts voor één specifieke zaak beschikbaar zijn.

Kanttekeningen bij de gegevens

De cijfers hebben geen definitieve status. Cijfers kunnen door de jaren heen altijd met terugwerkende kracht veranderen bij het beschikbaar komen van nieuwe gegevens.

Een deel van de gegevens is afkomstig uit de 285-verklaringen. De gegevens uit de verklaringen zijn niet allemaal zonder meer betrouwbaar. Deze gegevens zijn op de volgende wijze in de analyses opgenomen.

- Sekse schuldenaar

Dit gegeven is bij ongeveer 28% van de schuldenaren bekend. Indien bij dubbele zaken de sekse van één van beide schuldenaren bekend was, is aangenomen dat de partner van het andere geslacht is dan de schuldenaar zelf. Dit leverde 3.286 extra schuldenaren op van wie de sekse ingevuld is; 2.912 van hen zijn vrouw.

Hierbij dient uiteraard te worden opgemerkt dat deze werkwijze in het geval van gelijkslachtelijke stellen tot een onjuiste invulling van het geslacht van de partner leidt. Uit nader onderzoek is echter gebleken dat gelijkslachtelijke paren slechts een zeer klein deel uitmaken van de stellen in het bestand waarvan van beide partners de sekse wel bekend is. Van de in totaal 4.2446 stellen waarvan het geslacht van beide partners bekend is, waren er 51 man-manparen en 45 vrouw-vrouwparen. Gelijkslachtelijke paren maken dus slechts 0,2% uit van deze groep. Op basis van deze gegevens mag dan ook verondersteld worden dat van de 3.286 partners bij wie het geslacht op deze manier is ingevuld, slechts een klein aantal fout getypeerd zijn.

- Inkomen

Bij alle huishoudens zijn inkomens van minder dan € 200,- per huishouden buiten de analyse gelaten. Deze huishoudens maken 0,6% uit van alle huishoudens waarvan het inkomen bekend is. Om de invloed van 'uitschieters' uit te schakelen is gebruikgemaakt van de mediaan en niet van het rekenkundig gemiddelde.

- Schuldenlast

Bij dubbele zaken is het mogelijk dat beide partners zowel een gemeenschappelijke als een eigen schuld hebben. Bij 70% van de dubbele zaken waarvan de beide schuldbedragen bekend zijn, is het bedrag aan schulden bij beide partners gelijk. Hiervan is aangenomen dat dit bij beide partners de totale schuld van het huishouden is. Bij de zaken waarbij de schuldbedragen van beide partners enigszins verschilden, is de hoogste van de twee schulden in de analyse betrokken. We hebben aangenomen dat deze schuld grotendeels de gezamenlijke schuld van de boedel weergeeft. Ook hier is, om de invloed van uitschieters uit te schakelen, gebruikgemaakt van de mediaan.

- Aantal schuldeisers

De 285-verklaring bevat informatie over het aantal schuldeisers. Uit navraag bij enkele rechtbanken en bewindvoerders is echter gebleken dat in een deel van de zaken niet het aantal schuldeisers is opgegeven, maar het aantal schulden. Aangezien een schuldenaar meerdere schulden kan hebben bij dezelfde schuldeiser, is hierdoor waarschijnlijk sprake van een overschatting van het aantal schuldeisers. Helaas is niet na te gaan in hoeveel zaken dit het geval is.

- Toets op significantie

In de tabellen waarbij percentages zijn berekend op basis van gegevens uit de 285-verklaringen, is gebruikgemaakt van een Chi-kwadraattoets om na te gaan of er sprake is van een significante verandering in percentages. Deze toets is uitgevoerd op het laatste cijfer uit de reeks in vergelijking met het eerste.

- Periode

In de analyse zijn alle zaken meegenomen die in de periode 1998 tot en met december 2010 zijn gestart.

- Aantallen in de analyses

De aantallen waarop de analyses betrekking hebben, variëren sterk. Dit heeft de volgende reden. Soms wordt op het niveau van zaken geanalyseerd, soms op het niveau van boedels (waarbij een dubbele zaak maar één keer meetelt). Uit de 285-verklaring zijn de gegevens van slechts een deel van de schuldenaren beschikbaar.

- Missende of onbetrouwbare waarden.

Gegevens zijn soms niet ingevuld of buiten de analyse gelaten, omdat ze niet betrouwbaar leken.

Bijlage 4

Figuren en tabellen behorend bij hoofdstuk 5

Tabel B4.1 Afdoeningswijzen verzoeken dwangakkoord over 2008 tot en met 2011**

	2008		2009		2010		2011	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Toegekend	111	34	215	32	342	34	411	30
Afgewezen	67	20	156	23	256	26	338	24
Ingetrokken	148	45	275	41	381	38	564	41
Niet-ontvankelijk verklaard	5	2	30	4	18	2	70	5
Totaal ingediend*	426		684		108		477	
Index	100		161		260		346	

*Voor de tabellen B4.1 t/m 4.3 geldt dat dit aantal afwijkt van de som van de vier getallen erboven, omdat daarbij ook zaken zijn opgeteld die in het jaar ervoor zijn ingediend en er op een deel van de in het kolomjaar ingediende zaken in dat kolomjaar nog niet is besloten.

** Voor de tabellen B4.1 t/m 4.3 geldt: als percentage van het totaal aantal toekenningen, afwijzingen, intrekkingen en niet-ontvankelijkverklaringen van het aangegeven jaar. Niet meegenomen zijn de verzoekschriften in de categorieën 'buiten behandeling stelling', 'van rechtswege vervallen' en 'onbevoegd'.

Tabel B4.2 Afdoeningswijzen verzoeken moratorium over 2008 tot en met 2011

	2008		2009		2010		2011	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Toegekend	288	57	436	54	541	56	500	56
Afgewezen	109	22	138	17	163	17	159	18
Ingetrokken	103	20	190	23	169	17	152	17
Niet-ontvankelijk verklaard	6	1	49	6	95	10	79	9
Totaal ingediend	506		813		968		880	
Index	100		161		191		174	

Tabel B4.3 Afdoeningswijzen voorlopige voorzieningen over 2008 tot en met 2011

	2008		2009		2010		2011	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Toegekend	138	50	280	65	471	68	489	64
Afgewezen	73	26	68	16	109	16	113	15
Ingetrokken	53	19	56	13	78	11	100	13
Niet-ontvankelijk verklaard	14	5	28	6	32	5	62	8
Totaal ingediend	278		432		690		848	
Index	100		155		248		305	

Tabel B4.4 Aantallen dwangakkoorden, moratoria en voorlopige voorzieningen over 2011 per rechtbank

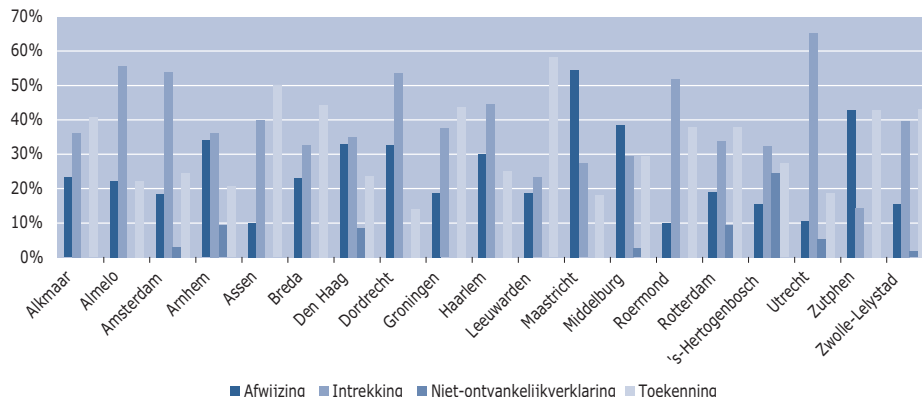
	Alkmaar	Almelo	Amsterdam	Arnhem	Assen	Breda	Den Haag	Dordrecht	Groningen	Haarlem
Dwangakkoord										
Verzoeken*	91	7	223	88	31	54	294	43	31	103
toekenningen	35	2	49	20	15	23	61	6	14	26
afwijzingen	20	2	37	33	3	12	85	14	6	31
intrekkingen	31	5	108	35	12	17	90	23	12	46
niet-ontvankelijk	0	0	6	9	0	0	22	0	0	0
Moratorium										
Verzoeken*	36	4	204	39	40	2	104	13	29	111
toekenningen	25	1	125	16	30	1	24	11	19	93
afwijzingen	0	1	35	7	4	1	53	1	3	4
intrekkingen	11	2	22	8	4	0	46	3	6	7
niet-ontvankelijk	0	0	3	4	2	0	39	0	1	0
Voorlopige voorziening										
Verzoeken*	70	1	72	49	45	39	41	3	44	158
toekenningen	65	0	44	21	32	16	0	1	13	126
afwijzingen	0	1	19	6	5	3	2	2	6	26
intrekkingen	4	0	2	16	7	21	0	0	7	0
niet-ontvankelijk	2	0	4	1	1	2	0	0	19	0

* Het aantal verzoeken in 2011 komt niet overeen met de som van de afzonderlijke afdoeningswijzen in 2011

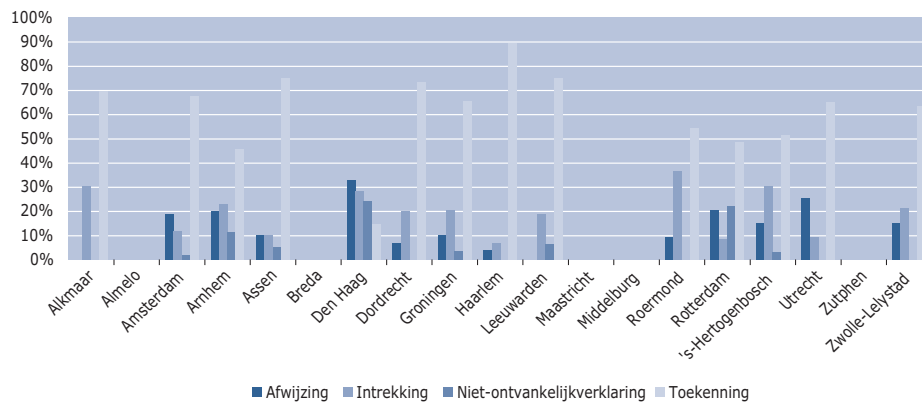
Tabel B4.4 Aantallen dwangakkoorden, moratoria en voorlopige voorzieningen over 2011 per rechtbank

's-Hertogenbosch	Leeuwarden	Maastricht	Middelburg	Roermond	Rotterdam	Utrecht	Zutphen	Zwolle-Lelystad	Totaal	
Dwangakkoord										
77	44	15	76	51	87	81	27	54	1477	Verzoeken*
21	25	2	23	19	28	14	3	25	411	toekenningen
12	8	6	30	5	14	8	3	9	338	afwijzingen
25	10	3	23	26	25	49	1	23	564	intrekkingen
19	0	0	2	0	7	4	0	1	70	niet-ontvankelijk
Moratorium										
33	19	2	5	24	116	47	14	38	880	Verzoeken*
17	12	0	2	12	57	28	6	21	500	toekenningen
5	0	0	2	2	24	11	1	5	159	afwijzingen
10	3	0	1	8	10	4	0	7	152	intrekkingen
1	1	2	0	0	26	0	0	0	79	niet-ontvankelijk
Voorlopige voorziening										
23	58	10	16	4	36	40	5	134	848	Verzoeken*
1	38	1	7	0	14	22	0	88	489	toekenningen
10	7	2	4	0	7	6	0	10	116	afwijzingen
12	10	1	3	2	1	4	0	7	97	intrekkingen
0	0	6	2	2	14	1	0	4	58	niet-ontvankelijk

Figuur B4.1 Resultaten dwangakkoorden over 2011 per rechtbank

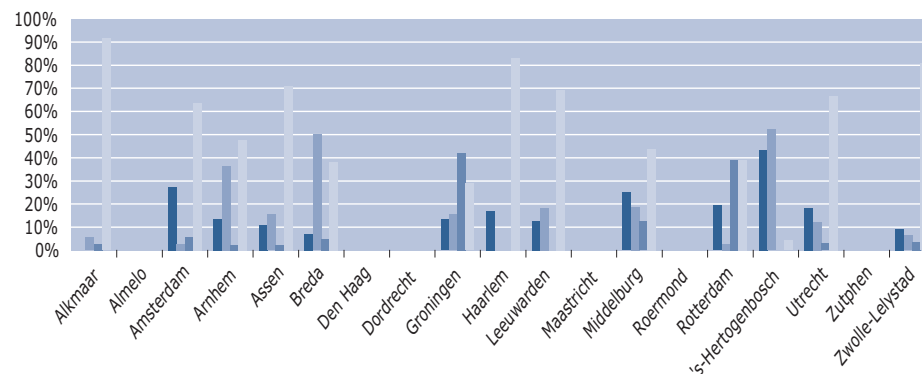

Figuur B4.2 Resultaten moratoria over 2011 per rechtbank

* Bij de ontbrekende rechtbanken was het totale aantal te laag om te kunnen percenteren.

Figuur B4.3 Resultaten voorlopige voorzieningen per rechtbank over 2011?

* Bij de ontbrekende rechtbanken was het totale aantal te laag om te kunnen percenteren.

Bijlage 5

Figuren en tabellen behorend bij hoofdstuk 7

Tabel B5.1 Kenmerken die mogelijk van invloed zijn op de (hoogte van de) uitdeling bij schuldsaneringen van particulieren

		Hoogte uitdeling in €	Uitdelingpercentage
Hele groep particulieren (n=784)		Gemiddelde=9.819 Mediaan=5.574	Gemiddelde ¹⁴ =27,9 Mediaan=19,6
Kenmerken van de zaak			
Boedel	Enkele boedel	7.430**	26,3'
	Dubbele boedel	14.892**	31,4'
Reden schuld: echtscheiding	Nee	10.150	29,7
	Ja	9.567	30,2
Reden schuld: inkomensterugval	Nee	10.327	33,0
	Ja	9.653	24,9
Reden schuld: overbesteding	Nee	8.656	25,1'
	Ja	12.031	36,3'
Reden schuld: gedrag	Nee	10.278	29,0
	Ja	9.433	32,0
Kenmerken van de schuldenaar			
Geslacht schuldenaar	Man	14.188**	35,3**
	Vrouw	5.665**	24,2**
Leeftijd schuldenaar	t/m 25 jaar	5.459**	28,0
	26 t/m 50 jaar	9.483 ^{a,b} *	27,4
	Ouder dan 50 jaar	11.453 ^b *	29,4
Huishoudensvorm	Samen	13.044**	33,3
	Alleen	6.984**	27,2
Budgethulp ontvangen¹⁵	Nee	11.511**	26,4
	Ja	8.476**	29,1
Kenmerken van de bewindvoerder			
Leeftijd bewindvoerder	t/m 35 jaar	10.870	30,8
	36 t/m 55 jaar	9.835	27,0
	Ouder dan 56 jaar	8.798	26,9
Ervaring bewindvoerder	t/m 3 jaar	10.439	31,1
	4 t/m 6 jaar	10.302	26,7
	7 t/m 9 jaar	9.666	30,0
	Meer dan 9 jaar	7.886	23,2
Caseload bewindvoerder	1 t/m 50 zaken	10.194	28,9
	51 t/m 100 zaken	8.459	24,8
	Meer dan 100 zaken	8.979	23,8
Soort bewindvoerder	Advocaat	8.388	27,5
	Geen advocaat	9.940	27,9

* significant op 5% niveau

** significant op 1% niveau

a/ab/b Bij de leeftijd van de schuldenaar verschillen alleen de laagste en hoogste leeftijd van elkaar voor wat betreft de hoogte van de uitdeling. De middelste leeftijdscategorie verschilt niet van beide andere categorieën.

29 Gemiddelde en mediaan zijn berekend op boedelaantal is berekend en niet op zaak niveau, Dit om te voorkomen sterk afwijkende dubbele boedels te veel gewicht in de schaal leggen.

Tabel B5.2 Kenmerken die mogelijke van invloed zijn op de (hoogte van de) uitdeling bij schuldsaneringen van (ex-)ondernemers

		Hoogte uitdeling in €	Uitdelingspercentage
Hele groep (ex-)ondernemers (n=150)		Gemiddelde=15.134 Mediaan=9.755	Gemiddelde=19,0 Mediaan=10,2
Kenmerken van de zaak			
Boedel	Enkele boedel	11.915**	16*
	Dubbele boedel	21.974**	25*
Reden schuld: echtscheiding	Nee	12.290	17,4
	Ja	28.465	30,2
Reden schuld: inkomensterugval	Nee	13.631	22,3
	Ja	12.794	25,7
Reden schuld: overbesteding	Nee	14.190	21,0
	Ja	6.981	40,6
Reden schuld: gedrag	Nee	13.781	19,0
	Ja	11.117	15,0
Kenmerken van de schuldenaar			
Geslacht schuldenaar	Man	12.612	18
	Vrouw	15.790	20
Leeftijd schuldenaar	t/m 25 jaar	11.269	49,4 ^{b*}
	26 t/m 50 jaar	15.775	18,4 ^{a*}
	Ouder dan 50 jaar	13.603	17,5 ^{a*}
Huishoudensvorm	Samen	19779**	25,0*
	Alleen	5238**	5,5*
Budgethulp ontvangen¹⁶	Nee	16.733	17
	Ja	8.996	26
Kenmerken van de bewindvoeders			
Leeftijd bewindvoerder	t/m 35 jaar	13.015	22,8
	36 t/m 55 jaar	14.994	18,3
	Ouder dan 56 jaar	18.861	19,9
Ervaring bewindvoerder	t/m 3 jaar	20.617	29,0
	4 t/m 6 jaar	10.268	22,3
	7 t/m 9 jaar	16.256	16,7
Caseload bewindvoerder	Meer dan 9 jaar	16.943	16,5
	1 t/m 50 zaken	15.788	19,2
	51 t/m 100 zaken	13.649	16,5
Soort bewindvoerder	Meer dan 100 zaken	8.708	24,9
	Advocaat	15.876	13
	Geen advocaat	14.956	20

* significant op 5% niveau

** significant op 1% niveau

a Bij de leeftijd van de schuldenaar verschilt alleen de laagste leeftijd categorie van de andere twee categorieën voor wat betreft het uitdelingspercentage. De middelste en oudste leeftijdscategorieën verschillen niet significant van elkaar.

a/b Bij de leeftijd van de schuldenaar verschillen alleen de laagste en hoogste leeftijd van elkaar voor wat betreft de hoogte van de uitdeling. De middelste leeftijdscategorie verschilt niet van beide andere categorieën.

30 'Budgethulp ontvangen' is een variabele die is samengesteld uit de volgende drie variabelen: de aanwezigheid van budgetbeheer (voorafgaand aan of tijdens schuldsanering), de aanwezigheid van budgetbegeleiding (voorafgaand aan of tijdens schuldsanering) en de aanwezigheid van beschermingsbewind (voorafgaand aan of tijdens schuldsanering).

Tabel B5.3 Overzicht van alle resultaten analyses uitdeling

	Factor	Enkelvoudige analyse		Meervoudige analyse	
		<i>hoogte</i>	<i>percentage</i>	<i>hoogte</i>	<i>percentage</i>
Particulier	Enkele/dubbele boedel	+	+	+	
	Geslacht schuldenaar	+	+	+	+
	Leeftijd schuldenaar	+			
	Type huishouden	+			
	Budgethulp	+			
	Reden schuld: overbesteding		+		
(Ex-) ondernemer	Enkele/dubbele boedel	+	+	+	+
	Leeftijd schuldenaar		+		
	Type huishouden	+	+		
	Budgethulp				+

Bijlage 6

Enquête onder bewindvoerders voorjaar 2012

In het voorjaar van 2012 zijn alle bewindvoerders (773) die staan ingeschreven bij het bureau Wsnp per e-mail benaderd met het verzoek mee te willen werken aan een enquête. De bewindvoerders worden periodiek ondervraagd en de enquête bevatte deze keer vragen over diverse onderwerpen, te weten:

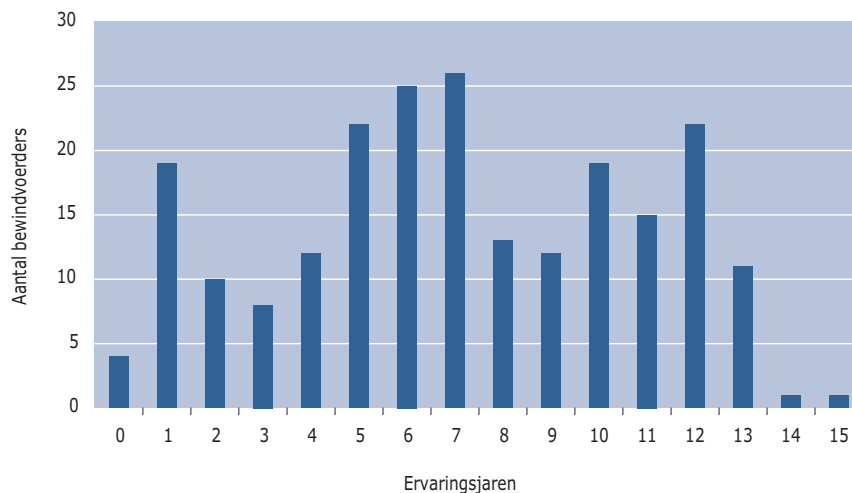
1. de houding ten aanzien van de ondersteuning van schuldenaren bij de aanbidding van een gerechtelijk akkoord;
2. de redenen voor uitval van schuldenaren uit de Wsnp, zoals de bewindvoerders die ervaren;
3. de visie van de bewindvoerders op hun eigen taak en eigen handelen binnen de Wsnp en hun opvattingen over de mogelijkheden tot uitbreiding van hun taken;
4. factoren die naar de inschatting van de bewindvoerders van invloed zijn op de hoogte van de uitdeling.

In diverse hoofdstukken zijn de resultaten uit deze enquête in de tekst verwerkt of in een tabel of figuur weergegeven. In hoofdstuk 6 komt het gerechtelijk akkoord aan de orde, in hoofdstuk 7 de resultaten die betrekking hebben op de hoogte van de uitdeling en in hoofdstuk 8 de overige onderwerpen (uitval en taakopvatting).

Achtergrondskennmerken bewindvoerders

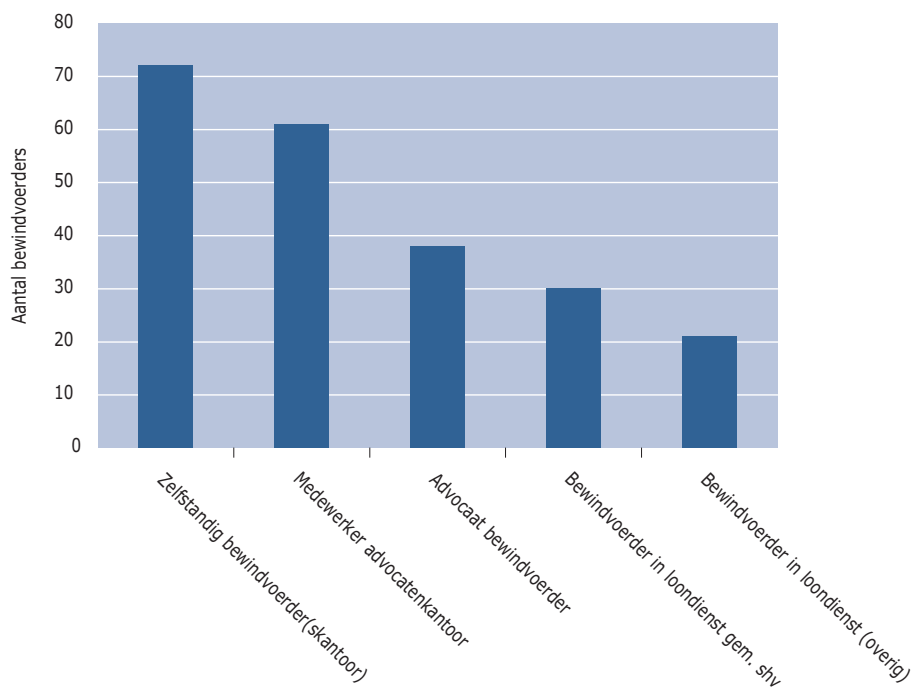
De 222 bewindvoerders die aan de enquête hebben meegewerkt, hebben gemiddeld 7,1 jaar ervaring in hun functie van bewindvoerder. Landelijk (alle ingeschreven bewindvoerders) beschikken de bewindvoerders over gemiddeld 6,9 jaar ervaring. In figuur B5.1 wordt de verdeling van het aantal ervaringsjaren weergegeven.

Figuur B6.1 Verdeling aantal ervaringsjaren als bewindvoerder

De bewindvoerders zijn op basis van de aard van hun dienstverband in te delen in een aantal categorieën. In figuur B6.2 is de indeling weergegeven die in de enquête is gehanteerd. De grootste groep valt binnen de categorie 'zelfstandig bewindvoerder(skantoor)', gevolgd door 'medewerker van een advocatenkantoor'.

Figuur B6.2 Indeling naar soort bewindvoerder

Bijlage 7

Overzicht inhoud en aanvullend onderzoek eerdere edities van de Monitor Wsnp

De eerste editie betreft een **nulmeting** over het jaar 2004 met daarin:

- de Wsnp in kort bestek;
- beschikbaarheid, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de gegevens die aan de Monitor ten grondslag liggen;
- kwantitatieve gegevens over:
 - aanvraag: instroom, aantal toe- en afwijzingen;
 - achtergrondkenmerken schuldenaren;
 - bewindvoerders: aantal, in- en uitstroom, gemiddeld aantal zaken, leeftijd, spreiding over het land, zaaksoorten naar type bewindvoerder, aandeel advocatenkantoren;
 - proces: het aantal lopende zaken, hoger beroep en resultaat, aantal schone leien/faillissementen;
 - doorlooptijden;
 - einduitkomsten naar startjaar.

De **tweede meting** betreft het jaar 2005 met daarin:

- kwantitatieve basisgegevens zoals over het jaar 2004, aangevuld met afwijzingsgronden verzoek;
- onderzoek naar beleid rechtbanken ten aanzien van de afwijzingen;
- onderzoek 285-verklaringen: achterliggende redenen schulden, mogelijke gronden voor weigering, opstellers van de verklaring, redenen mislukken van het starten van het minnelijk traject, instanties waarnaar wordt doorverwezen en gebruikte voorzieningen om financiën onder controle te krijgen;
- probleemcumulatie en einduitkomst: koppeling met het toevoegingenbestand;
- faillissementsonderzoek ondernemers Leeuwarden;
- onderzoek duurzaamheid schone lei.

De **derde meting** betreft het jaar 2006 met daarin:

- kwantitatieve basisgegevens als voordien, inclusief koppeling toevoegingenbestand en een herhaling van het onderzoek 285-verklaringen;
nieuw over 2006: percentage advocaten onder bewindvoerders en percentage uitdeling aan concurrente schuldeisers;
nieuw over 2006: einduitkomst naar kenmerken van zaken en schuldenaren;

- speciale aandacht voor de het samengaan van de Wsnp en toevoegingen in de tijd;
- onderzoek volgtijdelijkheid toevoegingen en Wsnp;
- onderzoek beleid crediteuren met betrekking tot minnelijk en wettelijk traject;
- onderzoek naar hoogte van de uitdeling, gemiddeld aantal schuldeisers per schuldenaar en boedelsaldo.

De **vierde meting** betreft het jaar 2007 met daarin:

- eerste kwantitatieve indruk van de effecten van de wetswijziging per 1 januari 2008 tot en met april van dat jaar;
- effectiviteit van instrumenten binnen de Wsnp (postblokkade, huisbezoek, verslag en verlenging looptijd);
- zaken met een langere looptijd;
- aantal schuldenaren dat gedurende de looptijd van de Wsnp werk vindt;
- etniciteit.

De **vijfde meting** betreft het jaar 2008 met daarin:

- eerste effecten van de wetswijziging 2008 en verklaring lagere instroom;
- onderzoek hogerberoepzaken bij twee gerechtshoven;
- herhaling onderzoek afwijzingsgronden zoals beschreven in de 2e meting;
- kwantitatief onderzoek naar de inzet van de drie nieuwe maatregelen (dwangakkoord, moratorium en voorlopige voorziening), inclusief redenen voor toe- of afwijzing;
- ontwikkelingen binnen de minnelijke regeling op basis van een onderzoek onder vijf instellingen voor schuldhulpverlening.

De **zesde meting** betreft het jaar 2009 met daarin:

- kwantitatieve gegevens ten aanzien van de inzet van de drie nieuwe maatregelen (dwangakkoord, moratorium en voorlopige voorziening);
- onderzoek naar de duurzaamheid van de schone lei;
- analyse arbeidsmarktpositie en leefsituatie van ex-schuldenaren met een schone lei vóór en na de Wsnp-periode.

De **zevende meting** betreft het jaar 2010 met daarin geen nieuwe aanvullingen op de standaardtekst. In dat jaar bestond het aanvullend onderzoek uit een quick scan naar mogelijke knelpunten in de overgang van het minnelijk naar het wettelijk traject. Hiervan is in maart 2011 een eindrapport opgesteld dat is aangeboden aan het ministerie van Veiligheid en Justitie.³¹

³¹ L. Combrink-Kuiters en S.L. Peters. Quick scan belemmeringen toegang tot de Wsnp. Utrecht, 2011.